

ΚΑΝΩΝ ΔΘ'.

Τῆς ζ'. ιδ'. τῆς
Λαοδ. νζ'. τῆς
Καρθαγ. ς'. ζ'.
μα'. ν'.

«Οἱ Πρεσβύτεροι, καὶ Διάκονοι, ἄνευ γνώμης τοῦ Ἐπισκόπου μεδὲν ἐπιτελείτωσαν;
«Αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ πεπιστευμένος τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου, καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν
»λόγον ἀπαιτηθῶμενος.»

Ἑρμηνεία

Ὁ παρὼν Ἀποστολικὸς κανὼν διορίζει, ὅτι οἱ Πρεσβύτεροι, καὶ οἱ Διάκονοι χωρὶς τὴν γνώμην καὶ ἄδειαν τοῦ Ἐπισκόπου τῶν, δὲν ἔμπορουν νὰ ἐνεργήσωσιν κανένα ἱερατικὸν λειτουργήμα, τόσον ἀπὸ ἐκεῖνα, ὅπου ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἀρχιερατικὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἐπισκόπου, ὅσον καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων ἔχουσι μὲν αὐτοὶ τὴν δύναμιν, διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς χειροτονίας, τὴν δὲ ἐνέργειαν αὐτῶν νὰ ἐπιτελέσωσιν δὲν ἔμπορουν χωρὶς τοῦ Ἀρχιερέως τὴν γνώμην. (Ταῦτα δὲ χάριν παραδείγματος εἶναι, τὸ νὰ μὴ ἐξομολογοῦν μῆτε νὰ συγχωροῦν τοὺς μετανοοῦντας, κατὰ τὸν ς'. ζ'. καὶ ν'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ, (1) τὸ νὰ ἀφιερῶσιν τὰς παρθένους εἰς τὸν Θεόν, κατὰ τὸν ς'. τῆς αὐτῆς, τὸ νὰ μὴ χειροθετοῦν καὶ κείρουσιν Ἀναγνώστας, ἢ Μοναχοὺς, καὶ ἄλλα παρόμοια.) Ἐπειδὴ, λέγει, ὁ Ἐπίσκοπος κυρίως καὶ κατ' ἐξοχὴν, ἐνεπιστεύθη τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου, καὶ κατ' ἐξοχὴν αὐτός, ὡς ποιμὴν, ἔχει νὰ ζητηθῆ χρεωστικῶς ἀπὸ τὸν Θεόν, λογαρισμὸν ἀκριβὸν διὰ τὰς ψυχὰς τοῦ ποιμνίου του.

Συμφωνία.

«Ὅθεν κατὰ τὸν παρόντα κανόνα, καὶ εἰς τὰς διαταγὰς αὐτῶν διορίζουσιν οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι (βιβλ. β'. κεφ. λβ. καὶ λδ'.) ὅτι ὁ Διάκονος δὲν ἔμπορεῖ νὰ κάμῃ ἀφ' ἑαυτοῦ του εἰς τοὺς στενοχωρουμένους κληρικούς οὔτε αὐτὴν τὴν διανομὴν, καὶ τὸν μοιρασμὸν τῶν πρωτοφανησίμων ὀπωρῶν, καὶ ἄλλων καρπῶν, ὅπου προσφέρονται εἰς τοὺς Ἐπισκόπους ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς. Ἀλλὰ διαμοιράζει ταύτας μὲ τὴν εἶδησιν, καὶ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου. Μὲ τὴν γνώμην καὶ εἶδησιν τοῦ Ἐπισκόπου καὶ οἱ Πρεσβύτεροι πωλοῦν πράγματα τῆς ἐκκλησίας, ὅταν τύχῃ ἀνάγκη (ὅρα ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ λή. Ἀποστολικῷ) καὶ ἐξομολογοῦν καὶ συγχωροῦν τοὺς μετανοοῦντας, κατὰ τὸν ζ'. καὶ ν'. τῆς Καρθαγ. καὶ Μοναχοὺς ἀποκείρουσιν, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ιδ'. τῆς ζ'. καὶ Ἀναγνώστας χειροθετοῦν ἐν τῷ ἰδίῳ Μοναστηρίῳ, ὄντες Ἐγούμενοι διὰ χειροθεσίας Ἐπισκόπου, κατὰ τὸν ιδ'. τῆς ζ'. ἀλλὰ καὶ Ὑποδιακόνους, κατὰ τὸν ς'. τοῦ Νικηφόρου, καὶ Σταυροπήγιον κάμνουσι κατὰ τὸν κή. τοῦ αὐτοῦ Νικηφόρου, καὶ ἀφορίζουσι ὅλους τοὺς ὑποκειμένους εἰς αὐτοὺς κληρικούς τε καὶ λαϊκοὺς, ὅταν σφάλωσι, κατὰ τὰς διαταγὰς τῶν Ἀποστόλων (βιβλ. ἡ. κεφ. κή.) καὶ πολλὰ ἄλλα κατὰ γνώμην ἐνεργοῦσι τοῦ Ἐπισκόπου. Ἀλλὰ καὶ οἱ Διάκονοι, λαμβάνοντες τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἐπισκόπου, κανονίζουσι τοὺς κατωτέρους ἀπὸ αὐτοὺς κληρικούς, καὶ λαϊκοὺς, τὰ δὲ μεγάλα σφάλματα ἐκείνων, ἀναφέρουσιν εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, κατὰ τὰς αὐτὰς διαταγὰς (βιβλ. β'. κεφ. μδ'.) καὶ εἰς καιρὸν δὲ ὅπου δὲν εἶναι παρὼν Πρεσβύτερος, ἔχουσι ἄδειαν νὰ ἀφορίζουσι τοὺς κατωτέρους κληρικούς, ὅταν διὰ σφάλματα εἶναι ἄξιοι νὰ ἀφορισθοῦν, κατὰ τὰς κιν. τὰς διαταγὰς. (βιβλ. ἡ. κεφ. κή.) Δι' ὃ ἀκολούθως τῷ παρόντι Ἀποστολικῷ, καὶ ὁ Θεοφόρος Ἰγνάτιος ἐν τῇ πρὸς Μαγνησίους ἐπιστολῇ ταῦτά φησιν. Ὡσπερ οὖν ὁ Κύριος. Ἄνευ τοῦ Πατρὸς οὐδὲν ποιεῖ, οὕτω καὶ ὑμεῖς ἄνευ τοῦ Ἐπισκόπου. Μηδὲ Πρεσβύτερος, μηδὲ Διάκονος. Καὶ ἐν τῇ πρὸς Σμυρναίους ἐπιστολῇ. Οὐκ ἐξόν ἐστὶ χωρὶς τοῦ Ἐπισκόπου, οὔτε βαπτίζειν, οὔτε προσφέρειν, οὔτε θυσίαν προσκομίζειν, οὔτε δοχὴν ἐπιτελεῖν, ἀλλ' ὅ ἂν ἐκείνω δοκῆ, κατ' εὐαρέστησιν Θεοῦ. Ἴνα ἀσφαλὲς εἴη καὶ βέβαιον, πᾶν ὃ ἂν πράσσητε. Ὁ δὲ νζ'. τῆς ἐν

(1) Ὅθεν καὶ οἱ Πρεσβύτεροι, τόσον οἱ ἄγαμοι, ὅσον καὶ οἱ ὑπανδρῶν, δι' ἐνταλτηρίου καὶ προτροπῆς λαμβάνουσι παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως, τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν τὴν Ἐξουσίαν. Ἐχόντες γὰρ οὗτοι μέσα εἰς τὴν ἱερωσύνην δύναμις ἐμπεριεχόμενον τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν τὰς ἀμαρτίας, διὰ τῆς προτροπῆς ταύτης καὶ τοῦ ἐνταλτηρίου προσλαμβάνουσι καὶ τὴν τούτου ἐνέργειαν. Πολλοὶ δὲ Ἀρχιερεῖς, οὐ μόνον δι' ἐνταλτηρίου καὶ ψιλῆς προτροπῆς, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ διὰ χειροθεσίας ποιοῦσι τοὺς Πνευματικούς, τὸ ὁποῖον εἶναι κρεῖττον καὶ ἀσφαλέστερον, καὶ οὐδὲν ἀτοπὸν γεννᾷ. Ἡ γὰρ χειροθεσία αὕτη εὐλογίας ἐστὶ μετάδοσις, κατὰ τὸν Τάρασιον, καὶ τὴν ζ'. σύνοδον (καὶ ὅρα τὴν ὑπόσημ. τοῦ η'. τῆς α'.) καὶ χάριτος Πνευματικῆς κατὰ τὰς Πράξεις. Διὰ τῶν χειρῶν γὰρ φησὶ τῶν Ἀποστόλων, ἐδίδοτο τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Καὶ εὐλόγος ἐστὶν αὕτη νὰ γίνεταί, τόσον κατ' ἐκείνους ὅπου λέγουσι ὅτι ἐμπεριέχεται δύναμις εἰς τὴν ἱερωσύνην τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν, ὅσον καὶ κατ' ἐκείνους ὅπου λέγουσι τὰ ἐναντία. Ἐνας ἀπὸ τοὺς ὁποίους φαίνεται νὰ ᾔηται καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Συμεών. «Λέγει

γὰρ (ἀποκρ. ια.) ὅτι οἱ Πρεσβύτεροι δὲν ἔχουσι ὁμοῦ μὲ τὴν χειροτονίαν καὶ τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν, ἀλλὰ μόνον οἱ Ἐπίσκοποι. «Κατὰ προτροπὴν δὲ καὶ ἐνταλμα τῶν Ἐπισκόπων, καὶ κατὰ ἀνάγκην, καὶ αὐτοὶ δύνανται νὰ τὸ ἐνεργοῦν. Λέγει δὲ ὁ λ'. «Κανὼν Ἰωάννου τοῦ Κίτρου, ὅτι, ὅσοι Πνευματικοὶ λάβουσι ἑμὴν φορὰν τὴν ἄδειαν καὶ ἐκλογὴν παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως νὰ ἐξομολογοῦν, δὲν κάμνει χρεῖα πλέον νὰ λαμβάνουσι πάλιν αὐτὴν ἀπὸ τῶν ἐκείνου διὰδοχον. Τὸ γὰρ ἀπαξ γεννηθὲν, δὲν δύναται νὰ γεννηθῆ δύο φοραῖς. Κατὰ ἄλλον γὰρ τρόπον δὲν δύναται οὗτοι νὰ στερηθοῦν τὴν χάριν τῆς πνευματικῆς διαγωγῆς, ἔξω μόνον ἂν πέσωσιν εἰς κανένα ἀμάρτημα. Τότε γὰρ καθαιροῦνται καὶ τῆς ἱερωσύνης, καὶ τοῦ Πνευματικῷ ἐπαγγέλματος. Ὡστε κατὰ τὸν κανόνα τούτου, οἱ πνευματικοὶ πρέπει νὰ ἔχουσι ἐνεργήσαν τὴν ἱερωσύνην. Ὅσοι δὲ δὲν ἐνεργοῦσι ἀδιά τινα κωλυτικὰ τῶν ἀμαρτημάτων, οὐδὲ πρέπει νὰ ἐξομολογοῦν. Καὶ ὅσοι τοῦτο ποιοῦσι, παρὰ κανόνας ποιοῦσι. Καὶ ὅρα ἑπιπλάτύτερον τὴν ὑπόσημ. τοῦ ρβ'. τῆς ς'.»

» Λαοδικεῖα προστάζει, μήτε οἱ Χωρεπίσκοποι, καὶ ἑξάρχοι, μήτε οἱ Πρεσβύτεροι, νὰ κάμνουσι τι χωρὶς τὴν ἐγνώμην τοῦ τῆς πόλεως Ἐπισκόπου.

ΚΑΝΩΝ Μ'.

« Ἐστω φανερά τὰ ἴδια τοῦ Ἐπισκόπου πράγματα, (εἶγε καὶ ἴδια ἔχοι) καὶ φανερά τὰ Κυριακά. Ἐν ἐξουσίαν ἔχη, τὰ ἴδια τελευτῶν ὁ Ἐπίσκοπος, οἷς βούλεται, καὶ ὡς βούλεται, καταλείψαι. Καὶ μὴ προφάσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων διαπίπτειν τὰ τοῦ Ἐπισκόπου, ἔσθ' ὅτε γυναῖκα, καὶ παῖδας κεκτημένου, ἢ συγγενεῖς, ἢ οἰκέτας. Δίκαιον γὰρ παρὰ Θεῷ, καὶ ἀνθρώποις, τὸ μήτε τὴν ἐκκλησίαν ζημίαν τινὰ ὑπομένειν ἀγνοίᾳ τῶν τοῦ Ἐπισκόπου πραγμάτων, μήτε τὸν Ἐπίσκοπον, ἢ τοὺς αὐτοῦ συγγενεῖς, προφάσει τῆς ἐκκλησίας δημεύεσθαι. Ἡ καὶ εἰς πράγματα ἐμπίπτει τοὺς αὐτῷ διαφέροντας, καὶ τὸν αὐτοῦ θάνατον δυσφημίαις περιβάλλεσθαι. »

Τῆς δ'. κβ'. τῆς ε'. λ'. τῆς Ἀντιοχ. κδ'. τῆς Καρθαγ. λ'. μ'. πθ'.

Ἑρμηνεία.

Οἱ θεοὶ Ἀποστολοὶ μὴ προτιμῶντες κανένα πρᾶγμα περισσότερο ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην, ὁρίζουσιν εἰς τὸν κανόνα τοῦτον, ὅτι πρέπει νὰ ᾖ φανερά, τόσον τὰ πράγματα ὅπου ἔχει ὁ Ἐπίσκοπος ἰδικά του (ἂν καὶ ὅλως πρέπει νὰ ἔχη ἰδικά του, αὐτὸς ὅπου εἶναι νεκρὸς τῷ κόσμῳ, καὶ τοῖς τοῦ κόσμου πράγμασι), εἴτε ἐκεῖνα ὅπου ἀπέκτησε προτοῦ νὰ γένη Ἐπίσκοπος, εἴτε ἐκεῖνα ὅπου ἤλθον εἰς αὐτὸν ἀπὸ κληρονομίαν, ἢ δωρεάν τῶν συγγενῶν του. Τόσον, λέγω, πρέπει νὰ ᾖ φανερά τὰ πράγματα τοῦ Ἐπισκόπου, ὅσον καὶ τὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ἐπισκοπῆς, ἢ τῆς Μητροπόλεως. Διὰ ποῖον τέλος; διὰ νὰ ἔχη τὴν ἐξουσίαν ὁ Ἐπίσκοπος, ὅταν ἀποθνήσκῃ, νὰ ἀφίη τὰ ἰδικά του πράγματα (1) εἰς ἐκεῖνους ὅπου θέλει, καὶ μὲ ὅ,τι λογῆς τρόπον θέλει, πλὴν νὰ τὰ ἀφίη εἰς ὀρθόδοξα πρόσωπα, καὶ ὄχι εἰς αἰρετικά, (2) καὶ διὰ νὰ μὴ χάνωνται ἐξ αἰτίας τῶν πραγμάτων τῆς Ἐκκλησίας, τὰ πράγματα τοῦ Ἐπισκόπου, ὁ ὁποῖος ἐνδέχεται μερικαῖς φορές νὰ ἔχη γυναῖκα (καὶ ὅρα τὸν ε', Ἀποστολικόν) καὶ τέκνα, ἢ συγγενεῖς, ἢ δούλους, πτωχοὺς. Ἐπειδὴ δίκαιον εἶναι, καὶ κοντὰ εἰς τὸν Θεόν, καὶ κοντὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, μήτε ἡ Ἐκκλησία νὰ ζημιώνηται εἰς τὰ ἰδικά της πράγματα ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς, ἢ τοὺς δανειστάς τυχόν τοῦ Ἐπισκόπου, μὲ τὸ νὰ μὴ ᾖ ξεχωριστὰ τὰ πράγματα ἐκείνου, ἀλλὰ ἀνακατωμένα μὲ τὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα, μήτε ὁ Ἐπίσκοπος, ἢ οἱ τοῦ Ἐπισκόπου συγγενεῖς νὰ ὑστεροῦνται τὰ ἀνήκοντα εἰς αὐτοὺς πράγματα, μὲ τὸ νὰ ᾖ ἀνακατωμένα μὲ αὐτὰ τῆς Ἐκκλησίας τὰ πράγματα. Ἀλλὰ μήτε εἶναι δίκαιον, οἱ συγγενεῖς καὶ κληρονόμοι τοῦ Ἐπισκόπου νὰ πίπτουν εἰς πειρασμοὺς, καὶ λόγια πολλὰ καὶ κριτήρια, διὰ νὰ χωρίσουν ἀπὸ τὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας τὰ ἐκείνου πράγματα, καὶ ἐξ αἰτίας τούτων ἀπάντων νὰ βλασφημηται ἢ μνήμη τοῦ ἀποθανόντος Ἐπισκόπου, ἀντὶ νὰ μακαρίζεται. Λοιπὸν, διὰ νὰ λείπουν ὅλαι αὗται αἱ λογοτριβαὶ, πρέπει ὁ Ἐπίσκοπος νὰ ἔχη κατάστιχον καθαρὸν τῶν ἰδικῶν του πραγμάτων, καὶ κατὰ τὸ κατάστιχον αὐτὸ, νὰ κάμνῃ διαθήκην (3) εἰς τὸν θάνατόν του, καὶ νὰ ἀφίη, ὡς εἶπομεν, τὴν περιουσίαν του εἰς ἐκεῖνους ὅπου θέλει. « (Πλὴν ἐκεῖνοι ὅπου κληρονομήσουσιν τὸν Ἐπίσκοπον, ἐκεῖνοι πρέπει καὶ νὰ πληρώσουν, ἂν ἔχη χρέος) εἰ δὲ καὶ ὁ Ἐπίσκοπος, ἢ καὶ κάθε ἄλλος κληρικὸς, ἢ καὶ δικόνισσα, ἤθελεν ἀποθάνῃ χωρὶς νὰ κάμῃ διαθήκην τῶν ἰδίων του πραγμάτων, καὶ χωρὶς νὰ ἔχη νομίμους κληρονόμους, τὰ πράγματα τούτων κληρονομεῖ ἡ Ἐκκλησία ἐκεῖνη, εἰς τὴν ὁποῖαν ἦτο χειροτονημένοι, κατὰ τὸ νομικὸν τοῦ Φωτίου, τίτλ. ι. κεφ. ε. διατάξει γ'. τοῦ β'. τίτλ. τῶν Νεαρῶν. »

Συμφωνία.

« Τοῦτον τὸν Ἀποστολικὸν ἐκτιθεμένη ἐν τῷ κδ'. κανόνι αὐτῆς ἢ ἐν Ἀντιοχείᾳ, τὰ αὐτὰ διορίζεται. Ὁ δὲ κβ'. τῆς δ'. δὲν εἶναι συγκεχωρημένον, λέγει, οἱ κληρικοὶ νὰ διαρπάξωσι τὰ πράγματα τοῦ Ἐπισκόπου μετὰ τὸν θάνατόν του, καθὼς καὶ ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς κανόνας (δηλον δὲ ὅτι, τὸν παρόντα Ἀποστολικόν, καὶ τὸν τῆς Ἀντιοχείας) τοῦτο ἐμποδίσθη· εἴτε μὴ, νὰ κινδυνεύουν νὰ χάνουν τοὺς βαθμοὺς τῶν. Ὁ δὲ λβ'. τῆς ε'. λέγει, ὅτι οὐδὲ ὁ Μητροπολίτης ἔχει τὴν ἀδειαν νὰ πάρῃ τα πράγματα τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ ἀποθνήσκοντος, ἀλλ' οἱ κληρικοὶ τῆς ἐπισκοπῆς πρέπει νὰ τὰ φυλάττωσιν, ἕως νὰ γένη νέος Ἐπίσκοπος διὰ νὰ τὰ δώσουν εἰς αὐτόν. Εἰ δὲ κληρικοὶ, κατὰ τύχην, δὲν ἔμειναν εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν, νὰ τὰ φυλάττη καὶ ὁ Μητροπολίτης σῶα, ἕως νὰ τὰ δώσῃ εἰς τὸν μέλλοντα χειροτονηθῆναι. »

(1) Εἶπομεν ὅτι ἐκεῖνα ὅπου ἀπέκτησε πρὸ τοῦ νὰ γένη Ἐπίσκοπος νὰ ᾖ φανερά, καὶ νὰ τὰ ἀφίη ὅπου θέλει, διὰτὶ κατὰ τὸν μ'. τῆς ε' ἐν Καρθαγ. εἰν οἱ Ἐπίσκοποι, καὶ Κληρικοὶ προτοῦ, ὄντες πτωχοὶ, ἀπέκτησαν ὑστερον ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ, καὶ τῷ κλήρῳ πράγματα κινητὰ ἢ ἀκίνητα, πρέπει νὰ τὰ ἀφίωσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅπου εἰσὶν Ἐπίσκοποι, ἢ Κληρικοὶ, (ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ πράγματα ὅπου ἀπέκτησαν, ἀπὸ φιλοτιμίαν τινὸς ἢ κληρονομίαν συγγενείας, πρέπει νὰ ἀφιερώσωσιν εἰς τὴν Ἐκ-

κλησίαν αὐτῶν ἐκεῖνο ὅπου προαίρουσιν.)
 (2) Ἐπειδὴ ὁ πθ'. τῆς ἐν Καρθαγ. διορίζεται ὅτι νὰ ἀναθεματίζηται καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του ὁ Ἐπίσκοπος ὅπου ἀφίσει κληρονόμους τοῦ Ἑλληνῆς, ἢ αἰρετικούς. Ἀλλὰ καὶ ὁ λ'. τῆς αὐτῆς ἐμποδίζει τοὺς Ἐπισκόπους καὶ Κληρικοὺς νὰ μὴ χαρίζωσι τὰ πράγματα τῶν εἰς αἰρετικούς, κἢν καὶ συγγενεῖς αὐτῶν οὗτοι εἶναι.
 (3) Τὸν τόπον τῆς Διαθήκης, ὅρα ἐν τῷ τέλει τῆς βίβλου.

E. N. 2006
 ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΚΑΝΩΝ ΜΑ΄.

«Προστάσσομεν τὸν Ἐπίσκοπον ἐξουσίαν ἔχειν τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων. Ἐι γὰρ τὰς τιμίας τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς αὐτῷ πιστευτέον, πολλοῦ ἂν δέη περὶ τῶν χρημάτων ἐντέλλεσθαι, ὥστε κατὰ τὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν πάντα διοικεῖσθαι, καὶ τοῖς δεομένοις διὰ τῶν Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων ἐπιχορηγεῖσθαι μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ πάσης εὐλαβείας, μεταλαμβάνειν δὲ καὶ αὐτὸν τῶν δεόντων (εἶγε δέοιτο) εἰς τὰς ἀναγκαίας αὐτοῦ χρείας, καὶ τῶν ἐπιξενουμένων ἀδελφῶν, ὡς κατὰ μηδένα τρόπον αὐτοὺς ὑστερεῖσθαι. Ὁ γὰρ νόμος τοῦ Θεοῦ διατάξατο, τοῖς τῷ θυσιαστηρίῳ προτεδρεύοντας ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου τρέφεσθαι. Ἐπεὶ οὐδὲ στρατιώτης ποτὲ ἰδίοις ὀψωνίοις ὄπλα κατὰ πολεμίων ἐπιφέρειται.»

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ κανὼν παρομοίως μὲ τὸν λή. κανὼνα δίδει εἰς τὸν Ἐπίσκοπον τὴν ἐξουσίαν ὅλην τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, λέγων· Προστάσσομεν ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος νὰ ἔχη τὴν ἐξουσίαν τῶν πραγμάτων τῆς Ἐκκλησίας. Διότι, ἀνίσως ἐμπιστεύομεν εἰς αὐτὸν τὰς τιμίας ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων ὅλος ὁ κόσμος δὲν εἶναι ἀντάξιος, πολὺ ὑστερούμεθα, ἦτοι, δὲν χρειάζεται νὰ παραγγέλλωμεν, ὅτι ὅλα τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἄσπρα καὶ πράγματα, πρέπει νὰ διοικῶνται κατὰ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, καὶ νὰ μοιράζονται εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ πένητας μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ πάσης εὐλαβείας, διὰ μέσου τῶν Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων. (1) Καὶ διὰ τί νὰ διοικῶνται ταῦτα καὶ νὰ μοιράζονται μὲ τὸ μέσον τούτων; διὰ νὰ φυλάττη τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὁ Ἐπίσκοπος ἀνώτερον ἀπὸ κάθε ὑποψίας, καὶ κατηγορίας, ὡς ὅτι τάχα αὐτὸς μόνος τὰ κατατρώγει καὶ κακῶς τὰ οἰκονομεῖ. Ἐπειδὴ καὶ πρέπει νὰ προνοῆται καλὰ, οὐ μόνον ἐνώπιον Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώπων, καθὼς καὶ ὁ Παρομιαστὴς εἶπε πρότερον, καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὑστερον, καὶ νὰ φυλάττη τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀπρόσκοπον εἰς ὄλους, καὶ ἀνεπίληπτον εἰς τὰ πάντα. [Παροιμ. γ'. 4. Ρωμ. ιβ'. 17, ἀ. Κορινθ. ι. 32. ἀ. Τιμοθ. γ'. 2.] Πλὴν, καὶ ὁ Ἐπίσκοπος, λέγει, πρέπει νὰ ἀπολαμβάνη ἀπὸ τὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας τὰ ἐξόδα, τόσον διὰ τὰς ἀναγκαίας χρείας τὰς ἰδικὰς του, (ἐὰν δὲν ἔχη ἰδικὰ του δηλ. ἀλλ' εἶναι πτωχὸς,) ὅσον καὶ διὰ τὰς χρείας ὅλων τῶν ξένων ἀδελφῶν, ὁποῦ ἤθελαν ἔλθῃ εἰς αὐτὸν, ὥστε ὁποῦ, κατ' οὐδένα τρόπον, οὔτε αὐτὸς, οὔτε οἱ ξένοι νὰ ὑστεροῦνται τῶν ἀναγκαιῶν. Διότι καὶ ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ ἐπρόσταξε νὰ τρέφονται ἀπὸ τὸ θυσιαστήριον, ἦτοι ἀπὸ τὰς θυσίας τὰς προσφερομένας εἰς τὸ θυσιαστήριον, οἱ εἰς τὸ θυσιαστήριον παραστέκοντες καὶ θυσιάζοντες ἱερεῖς (2), καὶ κἀνένας ποτὲ στρατιώτης δὲν ἀσκηκόνει ἔρματα κατὰ τῶν ἐχθρῶν· ἦτοι δὲν πηγαίνει εἰς τὸν πόλεμον μὲ ἐδικὰ του ἐξόδα. Ὅρα δὲ, ὅτι λέγει ὁ κανὼν, πῶς πρέπει οἱ Ἀρχιερεῖς νὰ ἐξοδεύουν ἀπὸ τὰ σιτηρέσια τῆς Ἐκκλησίας μόνον εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας των, καὶ ὄχι εἰς τὰ περιττὰ, καὶ εἰς τρυφὰς, καὶ ξεφαντώματα, καὶ πῶς πρέπει νὰ ἦναι φιλόξενοι, φιλόπτωχοι, καθὼς ὁ μακάριος Παῦλος παραγγέλλει εἰς τὸν Τίτον καὶ τὸν Τιμόθεον νὰ ἦναι οἱ Ἀρχιερεῖς. [ἀ. Τιμοθ. γ'. 2. Τιτ. ἀ. 8.]

Συμφωνία.

«Συμφώνως δὲ μὲ τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν διορίζεται καὶ ὁ ια'. τοῦ Θεοφίλου λέγων, ὅτι, αἱ χῆραι καὶ οἱ πένητες, καὶ οἱ ξένοι, πρέπει νὰ λαμβάνουν κάθε ἀνάπαυσιν ἀπὸ τὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα, καὶ κἀνεὶς Ἐπίσκοπος νὰ μὴ οἰκειοποιῆται αὐτά. Ὅρα καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ λή. Ἀποστολικοῦ.»

ΚΑΝΩΝ ΜΒ΄.

«Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, κύβοις σχολάζων, καὶ μέθαις, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρεῖσθω.»

Ἑρμηνεία.

Οἱ ἱερωμένοι πρέπει νὰ ἦναι ἐμπροσθεν εἰς ὄλους ζωντανὸν παράδειγμα καὶ εἰκὼν κάθε εὐταξίας καὶ ἀρε-

(1) Δι' ὃ καὶ Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς ἐν τῇ β'. ἀπολογίᾳ ὑπὲρ Χριστιανῶν, τάδε φησὶν· Οἱ εὐποροῦντες δὲ καὶ βουλόμενοι κατὰ προαίρεσιν ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ, ὃ βούλεται, δίδωσι, καὶ τὸ συλλεγόμενον παρὰ τῷ προεστῶτι ἀποτίθεται, καὶ αὐτὸς ἐπικουρεῖ ὄρφανοὺς τε καὶ χῆραις, καὶ τοῖς διὰ νόσον, ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν λειπομένοις, καὶ τοῖς ἐν δεσμοῖς οὔσι, καὶ τοῖς παρεπιδήμοις οὔσι ξένοις, καὶ ἀπλῶς, πᾶσι τοῖς ἐν χρείᾳ οὔσι κηδεμῶν γίνεται.

(2) Κατὰ γὰρ τὸν Θεοδώρητον, ἐρμηνεύοντα τὸ ς'. καὶ ζ'. ἐδάφιον τοῦ γ'. κεφ. τοῦ Λευιτικῆ, ἀπὸ τὰ θυσιαζόμενα ζῶα (ἐξω μόνον ἀπὸ τὰ ὀλοκαυτώματα) ἄλλα μὲν μέλη ἐπροσφέροντο εἰς τὸ θυσιαστήριον, οἷον τὰ δύο νεφρὰ μὲ τὸ ἀξύγγι των. Τὸ ἀξύγγι ὁποῦ ἦτο ἐπάνω εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ ἐπάνω εἰς τὰ μηρία, καὶ ὁ λοβὸς, τοῦ σικοτίου, τὰ δὲ ἄλλα κρέατα ἐδίδοντο εἰς τοὺς ἱερεῖς διὰ νὰ τὰ τρώγουν (ὄρ. σελ. 974. τοῦ ἀ. τόμ. τῆς Ὀκτατεύχου).

της, και παρακλήσεις προς κάθε αγαθοεργίαν. Ἄλλ' ἐπειδὴ και μερικοι ἀπὸ αὐτοὺς παραστρατίζουτιν ἀπὸ τὸ καλὸν και τὴν ἀρετὴν, και καταγίνονται εἰς κύβους, ἤτοι ἀζάρια, (κοντὰ εἰς αὐτὰ ἐννοοῦνται, και τὰ χαρτία, και ἄλλα παιγνίδια), ἀλλὰ και εἰς μέθαις και φαγοπότια. Διὰ τοῦτο ὁ παρὼν Ἀποστολικὸς κανὼν διορίζει, ὅτι ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος καταγίνεται εἰς τὰ τοιαῦτα ἄσεμνα ἔργα, ἢ νὰ παύσῃ ἀπὸ αὐτὰ, ἢ νὰ καθαίρεται ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην.

Συμφωνία.

«Παρομοίως και ὁ μγ'. τῶν Ἀποστόλων κανὼν διορίζεται, ὅτι οἱ κληρικοὶ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ δὴ και οἱ λαϊκοὶ, ὅπου καταγίνονται εἰς μέθαις και ἀζάρια, ἢ νὰ παύουν, ἢ νὰ ἀφορίζωνται. Ὅχι μόνον δὲ ἐμποδίζονται οἱ κληρικοὶ νὰ μὴ μεθοῦν, ἀλλ' οὔτε ὅπως νὰ ἐμβαίνουν εἰς καπηλεῖον νὰ τρώγουν, κατὰ τὸν νδ'. τῶν Ἀποστόλων, και τὸν θ'. τῆς ς'. και τὸν μζ'. Καρθαγένης, και τὸν κδ'. Λαοδικεῖς, ἀλλ' οὔτε ὅπως νὰ ἔχουν ἐργαστήριον καπηλείου, κατὰ τὸν αὐτὸν θ' τῆς ς', και ὅλοι δὲ οἱ κληρικοὶ, και οἱ λαϊκοὶ Χριστιανοὶ, εἶναι ἐμποδισμένοι ἀπὸ τὸν ν'. κανὼνα τῆς οἰκουμενικῆς ς'. συνόδου, νὰ μὴ παίξουσιν ἀζάρια, ἢ χαρτία, ἢ ἄλλα παιγνίδια. Εἰ δὲ και ἤθελαν φανερωθῶν τοιαῦτα παίζοντες, οἱ μὲν κληρικοὶ νὰ καθαίρωνται, οἱ δὲ λαϊκοὶ νὰ ἀφορίζωνται. Πρὸς τοῦτοις ὁ νέ. τῆς Λαοδικεῖας διορίζει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ κάμνωσι συμπόσια με συμφωνίαν, και με ρεφενέδες πολλῶν ἐντὸς, οὔτε οἱ ἱερωμένοι οὔτε οἱ κληρικοὶ, ἀλλ' οὔτε οἱ λαϊκοὶ. Ὁ δὲ ξθ'. τῆς Καρθαγέν. προστάζει νὰ παύσουν οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ τοῦ νὰ κάμνουν συμπόσια και χοροὺς, και παιγνίδια εἰς τὰς μνήμας και ἑορτὰς τῶν μαρτύρων, και τῶν λοιπῶν ἁγίων, ὡσάν ὅπου εἶναι ταῦτα ἴδια τῶν Ἑλλήνων, και τῆς ἐκείνων πλάνης και ἀθεότητος. Ἄλλ' οὔτε πρέπει οἱ Χριστιανοὶ νὰ τρώγουν και νὰ πίνουν με μουσικὰ ὄργανα, και με πορνικὰ και δαιμονιώδη τραγούδια, κατὰ τὸν κβ'. τῆς οἰκουμενικῆς ζ'. συνόδου. Τὸ δὲ νομικὸν τοῦ Φωτίου τίτλ. θ'. κεφ. κζ'. λέγει, ὅτι ἡ λδ'. διάταξις τοῦ δ'. τίτλ. τοῦ α. βιβλ. τοῦ κώδικος θεσπίζει: Ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ κληρικὸς παίζει τοὺς κύβους, ἢ ἄλλα τοιαῦτα παιγνίδια, ἢ συγκοινωνεῖ με ἐκείνους ὅπου τὰ παίζουν, ἢ κάθηται κοντὰ τοὺς και βλέπει ὅταν τὰ παίζουν, νὰ ἀφορίζηται ἀπὸ κάθε ἱεράν λειτουργίαν, και νὰ χάσῃ τὸ σιτηρέσιον ὅπου πέρνει ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν, ἢ τὸν κλῆρὸν του, ἕως οὗ νὰ μετανόησῃ εἰς τόσον διωρισμένον καιρὸν. Εἰ δὲ και ἤθελεν ἐπιμείνη εἰς τὴν κακίαν του και μετὰ τὸν καιρὸν ὅπου τοῦ δοθῆ εἰς μετάνοιαν, τελείως νὰ διώκηται ἀπὸ τὸν κλῆρον με τὴν περιουσίαν του, και νὰ γίνηται βουλευτὴς, ἢτοι κοσμικὸς ὀφφικιάλος τῆς πολιτείας ἐκείνης, ὅπου ἦτο κληρικὸς. Αὐτὰ δὲ τὰ ἴδια νὰ παθαίνουσι και οἱ κληρικοὶ ἐκεῖνοι ὅπου θεωροῦσι κυνήγια και ἄλλα θέατρα. Εἶναι ὅμως ἄδεια εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, ὅταν ἰδῇ τὴν πρόθυμον μετάνοιαν τοῦ παίζοντος κληρικοῦ, νὰ ὀλιγοστεύῃ ἀναλόγως τὸν καιρὸν τοῦ ἐπιτιμίου τῆς ἀργίας, και ὀγληγορώτερα νὰ τοῦ δίδῃ τὴν ἄδειαν νὰ ἱεουργῇ, κατὰ τὸ λθ'. τοῦ αὐτοῦ, τίτλ. διατάξ. β'. τοῦ α. τίτλ. τῶν Νεαρῶν ἢ δὲ ρκγ'. Ἰουστινιάνειος Νεαρὰ, κατὰ τὸν Ἀρμενόπουλον, προστάζει νὰ ἀφορίζωνται οἱ μέθαις και κύβοις σχολάζοντες κληρικοὶ, και νὰ ἐγκλεισθῶνται μέσσω εἰς τὸ μοναστήριον (1) ὅρα και τὸν κδ'. τῆς ς'.»

ΚΑΝΩΝ ΜΓ'.

«Υποδιάκονος, ἢ Ἀναγνώστης, ἢ Ψάλτης, τὰ ὅμοια ποιῶν, ἢ παυσάσθω, ἢ ἀφορίζεσθω. Ὡσαύτως και Λαϊκός.»

Ἀποστ. μδ'.
νδ'. τῆς ς'. θ'.
ν'. τῆς Λαοδ.
κδ'. νι. τῆς
Καρθ. μζ'. ξθ'.

Ἑρμηνεία.

Και οὗτος ὁ Κανὼν διατάσσεται, ὅτι, ὅποιος Ὑποδιάκονος ἢ Ἀναγνώστης ἢ Ψάλτης κάμνει τὰ ὅμοια, ὅπου ἐμποδίζει ὁ ἀνωτέρω μβ'. Κανὼν, ἢτοι παίζει ἀζάρια, ἢ χαρτία, ἢ ἄλλα παιγνίδια, και καταγίνεται εἰς μέθαις και φαγοπότια, ἢ νὰ παύῃ ἀπὸ τὰ τοιαῦτα ἄσεμνα ἔργα, ἢ μὴ παύων, νὰ ἀφορίζηται. Ὅμοίως και οἱ λαϊκοὶ ὅπου εἰς αὐτὰ τὰ ἴδια καταγίνονται, ἢ νὰ παύουν ἀπὸ αὐτὰ, ἢ νὰ ἀφορίζωνται ἀπὸ τὴν σύναξιν τῶν πιττῶν. Ὅρα και τὸν προλαβόντα μβ'. Κανὼνα.

(1) Ὅρα δὲ και τὸν θεῖον Χρυσόστομον ἀποδεικνύοντα, ὅτι τὸ νὰ κυβεύῃ τις, και νὰ παίζῃ παιγνίδια, εἶναι αἴτιον πολλῶν κακῶν. «Ἡ περὶ τὸ κυβεύειν σπουδὴ, βλασφημίας, ζημίας, ὀργῆς, λοιδορίας και μυρία ἕτερα τούτων δεινότερα πολλάκις ἐβγάσατο» σελ. 564. τοῦ ς'. τόμ. λόγ. ἐ. ἀνδριάντ.) Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης συναριθμεῖ με τοὺς κλέπτας ὄλους τοὺς κυβευτάς, και χαρτοπαίκτας, λέγων «Ὁ μὲν τοι, κυβευτὴς, και ὁ λωποδύτης, και ὁ ληστής τῶν ἀνελευθέρων εἰσίν. Αἰσχροκερδὴς γάρ.» (Ἠθικ. Νικομ. βιβλ. 4.) Διὰ τοῦτο και ἡ ρκγ'. τοῦ Ἰουστινιανοῦ

Νεαρὰ τοὺς τοιοῦτους παιγνιδάτορας ἱερωμένους τοὺς ἀπογυμνώνει ἀπὸ κάθε ἱεροπραξίαν, και προστάζει νὰ κλεισθῶνται τρεῖς χρόνους μέσα εἰς Μοναστήριον. Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος θεραπεύων ἐκείνους ὅπου μεθοῦν, λέγει «ἡ νηστεία τὴν μέθην θεραπεύσάτω ὁ Ψαλμὸς, τὴν αἰσχρὰν μελωδίαν ἐπὶ πᾶσιν, ἢ ἐλεημοσύνη ἐξαγοραζέτω σε ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας» (λόγ. κατὰ μεθυόντων) ὅθεν και οἱ ἀπὸ μέθης ξηράσαντες, με τοιαύτας θεραπείας τῆς νηστείας και ἐλεημοσύνης πρέπει νὰ διορθώνωνται πολλῶ μᾶλλον.

E. P. IONANNINA 2006

ΚΑΝΟΝ ΜΑ'.

Τῆς α. ιζ'. τῆς
 ς'. τῆς Λαοδ'.
 δ'. τῆς Καρθ. ε.
 ς'. Βασιλ. ιδ'.

«Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος τόκους ἀπαιτῶν τοὺς δανειζομένους, ἢ παύ-
 σάσθω, ἢ καθαιρείσθω.»

Ἑρμηνεία.

«Τὸ νὰ δανείζη τινὰς τὸ ἀργύριόν του μὲ διάφορον, εἶναι ἐμποδισμένον καὶ ἀπὸ τὸν παλαιὸν Νόμον. Λέγει
 «γὰρ ὁ Θεὸς ἐν τῷ Δευτερονομίῳ (κεφ. κγ.) οὐκ ἐκτοκιεῖς τῷ ἀδελφῷ σου τόκον ἀργυρίου, καὶ τόκον βρωμάτων,
 «καὶ τόκον παντὸς πράγματος.» Καὶ ὁ Δαβὶδ ἐπαινῶντας τὸν δίκαιον, κοντὰ εἰς τὰς ἄλλας του ἀρετὰς καὶ ταύ-
 την προσαριθμεῖ, λέγων· «τὸ ἀργύριον αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν ἐπὶ τόκῳ.» [Ψαλ. ιδ'. 6]. Εἰ δὲ τοῦτο ἦτον ἐμποδι-
 σμένον κοντὰ εἰς τοὺς Ἰουδαίους, πολλῶ μᾶλλον εἶναι ἐμποδισμένον τῶρα κοντὰ εἰς ἡμᾶς τοὺς Χριστιανούς. (1)
 «μειζὸν γὰρ τοῦ ἱεροῦ ἦδε.» [Ματθ. ιβ'. 6]. Εἰ δὲ ἀπὸ ὅλους τοὺς Χριστιανούς τοῦτο ἀπηγόρευται, πόσῳ
 μᾶλλον ἀπὸ τοὺς ἱερωμένους καὶ Κληρικούς, οἱ ὅποιοι πρέπει νὰ ἦναι τύπος καὶ παράδειγμα παντὸς καλοῦ;
 Καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς ἀσκητὰς, καὶ ἐρημίτας, τοὺς ἐσταυρωμένους τῷ κόσμῳ; Ἀσκητῆς καὶ τοκιστῆς, ἀπαρά-
 δεκτον τοῖς ὅλοις κατὰ ἀλήθειαν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀκοήν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ὁ παρὼν Ἀποστολικὸς κα-
 νὼν διορίζει· ὅτι, ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, δανείζοντας τὰ ἄσπρα του, ζητεῖ ἀπὸ τοὺς
 χρεωφειλέτας διάφορον, ἢ νὰ παύσῃ ἀπὸ τὴν τοιαύτην αἰσχροκέρδειαν, ἢ νὰ καθαιρεται. Παρομοίως, ἐντεῦθεν
 πρέπει καὶ οἱ Μοναχοὶ νὰ δέχωνται τὰ ἀρμόδια αὐτοῖς ἐπιτίμια, ἢ γοῦν ἀφορισμὸν, καὶ ἀκοινωνησίαν, μὲ στε-
 ρεὰν ὑπόσχεσιν, ὅτι νὰ ἀπέχουν εἰς τὸ ἐξῆς ἀπὸ τὴν φανεράν καὶ ἀξιοκατάκριτον παρανομίαν ταύτην.

Συμφωνία.

«Τοῦτο τὸ ἴδιον προστάσσει καὶ ὁ ι. τῆς ς'. καὶ ὁ δ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, ἐμποδίζοντας τοὺς ἱερωμένους νὰ
 «μὴ πέρνουσιν, οὔτε εἰς τὰ ἑκατὸν δώδεκα γρόσια τὸν χρόνον παράνω διάφορον, πρὸς ἓνα γρόσι δηλαδὴ τὸν
 «κάθε μῆνα, οὔτε τὸ ἡμισυ τούτων· ἦτοι οὔτε ἕξ εἰς τὰ ἑκατὸν. Ὁ δὲ ιζ'. τῆς α. ὄχι μόνον τοὺς ἱερωμένους
 «ἐμποδίζει ἀπὸ τὴν τοιαύτην πλεονεξίαν καὶ αἰσχροκέρδειαν, ἀλλὰ καὶ ὅλους ἀπλῶς τοὺς κανονικοὺς, ἦτοι τοὺς
 «Κληρικούς. Ὁ δὲ ε. τῆς Καρθαγ. πηγαίνωντας παρεμπρὸς, ἐμποδίζει τοὺς λαϊκοὺς, καὶ πολλῶ μᾶλλον τοὺς
 «Κληρικούς, ὄχι μόνον ἀπὸ ἄσπρα νὰ μὴ πέρνουσιν διάφορον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κάθε οἰονδήποτε πρᾶγμα, διατί, ἂν
 «(κατὰ τὴν Νεαρὰν Λέοντος, Ἀρμενόπ. βιβλ. γ'. τίτλ. ζ'.) οἱ Κληρικοὶ δὲν συγχωροῦνται νὰ καταγίνωνται εἰς
 «πράγματα βιωτικά, πάρεξ εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικά, πῶς θέλουν συγχωρηθῆναι νὰ πέρνουν διάφορον; Ὁ δὲ κ'. τῆς
 «αὐτῆς Καρθαγένης λέγει, ὁ Κληρικὸς ὅσα ἄσπρα δανείσῃ, τόσα νὰ πέρνῃ, καὶ ὅτι ἄλλο εἶδος δώσῃ, ἐκεῖνο

(1) «Ὅθεν καὶ ἡ Νεαρὰ τοῦ Λέοντος ὀρίζει, ὅτι, ἂν καὶ οἱ
 «προηγουμένοι βασιλεῖς ἀπὸ λόγου μας ἐδέχθησαν τὸ διάφορον
 «διὰ τὴν σκληροκαρδίαν, καὶ ἀμώτητα τῶν δανειστῶν, ἡμεῖς ὅμως
 «ἐκρίναμεν δίκαιον νὰ λείπῃ παντελῶς ἀπὸ τὴν πολιτείαν τῶν
 «Χριστιανῶν τὸ τοιοῦτον, ὡς ἀνοίκειον εἰς τὴν ζωὴν αὐτῶν, καὶ
 «ἐμποδισμένον ἀπὸ τοὺς θείους νόμους. Διὰ τοῦτο προστάσσει
 «ἡ γαληνότης ἡμῶν, νὰ μὴ ἔχη ἄδειάν τινος, τελείως, εἰς κά-
 «μίαν ὑπόθεσιν νὰ πάρῃ διάφορον, μήπως θέλοντες νὰ φυλάττω-
 «μεν νόμον ἀνθρώπινον, παραβῶμεν τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ.» Ἄλλ'
 ὅσον καὶ ἂν πάρῃ τινὰς δανειστῆς, νὰ λογαριάζηται εἰς τὸ κε-
 φάλαιον τοῦ χρέους. (Ἀρμενόπουλ. βιβλ. γ'. τίτλ. ζ'.) Εἰ δὲ
 καὶ τὸ σχόλιον τοῦ β'. τίτλ. κεφ. α. τοῦ νομικοῦ τοῦ Φωτίου,
 λέγει, ὅτι ἡ ρλά. Νεαρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, κειμένη ἐν βιβλ. ε'.
 τίτλ. γ'. κεφ. θ'. ὀρίζει, ὅτι, ἀνίσως καὶ ἀφήσῃ τινὰς εἰς τὴν
 διαθήκην του δωρεὰν εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας, (ἦτοι εἰς ἐλευθερίας τυ-
 χὸν σκλαβωμένων, εἰς κτίρια ἱερῶν ναῶν, εἰς πενήτων καὶ ὀρ-
 φανῶν ἀνηλίκων κυβερνήσεις, καὶ τροφὰς), πρυστάζομεν ἀνάμεσα
 εἰς ἕξ μῆνας, ἀφ' οὗ φανερωθῆ ἡ τοιαύτη διαθήκη, νὰ δίδεται ἡ
 δωρεὰ αὐτῆ καὶ τὸ ψυχικὸν εἰς τὰ πρόσωπα ὅπου ἀφέθη. Εἰ δὲ
 καὶ οἱ ἐπίτροποι καὶ οἱ οἰκονόμοι τῆς διαθήκης τοῦ ἀποθανόντος
 ἤθελαν ἀναβάλλουν τὸν καιρὸν ὑπὲρ τοὺς ἕξ μῆνας, καὶ δὲν δώ-
 σουν τὸ ψυχικὸν αὐτὸ, νὰ τὸ δίδουν πλέον μὲ διάφορον, καὶ
 κάθε νόμιμον αὐξήσιν ἀπὸ τὸν καιρὸν, ὅπου ἀπέθανεν ἐκεῖνος
 ὅπου τὸ ἀφῆσεν. Ἀνίσως, λέγω, καὶ ἡ Νεαρὰ αὐτῆ οὕτω διο-
 ρίζῃ, καὶ ὁ Φώτιος αὐτὸ τοῦτο λέγῃ, τίτλ. θ'. κεφ. κζ'. ὁ δὲ

σχολιαστῆς Βαλσαμῶν λέγει, ὅτι πρέπει νὰ εὐχαριστήσωμεν τὸν
 Πατριάρχην Φώτιον διατί ἐρμήνευσε καλῶς, πῶς πρέπει οἱ Ἐπί-
 σκοποι καὶ κληρικοὶ νὰ ζητοῦν διάφορα. Τοῦτο δὲν πρέπει τε-
 λείως νὰ συγχύσῃ τὸν ἀναγινώσκοντά. Διατί ὁ μὲν Φώτιος θέ-
 λει νὰ ζητῶσι διάφορα οἱ κληρικοὶ, ὄχι διὰ τὰ ἄσπρα, ἢ διὰ
 ἄλλα πράγματα, ὅπου αὐτοὶ ἴδικά τους δανείζουσι, διότι τοῦτο
 εἶναι ἐναντίον εἰς τοὺς ἱεροὺς Κανόνας, καὶ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον,
 καὶ εἰς τὸν θεῖον Νόμον, ἀλλὰ, καθὼς εἶναι ὀλοφάνερνον ἀπὸ τὰ
 ἴδια λόγια τῆς Νεαρᾶς, διάφορον ἐννοεῖ, πῶς πρέπει νὰ ζητοῦν,
 διὰ ἐκεῖνα τὰ ψυχικά ὅπου ἀφίνουσι οἱ ἀποθανόντες εἰς πρό-
 σωπα χρειαζόμενα, διὰ ψυχικὴν σωτηρίαν τους, οἱ δὲ οἰκονόμοι
 τῶν ἀποθανόντων τὰ κατακρατοῦν διὰ νὰ τὰ τρώγουν αὐτοὶ, καὶ
 ἀναβάλλουσι τὸν καιρὸν τῆς τούτων δόσεως. «Ὅθεν ἂς μὴ ἐπι-
 στηρίζωνται οἱ τοκισταὶ καὶ τοκογλύφοι εἰς τὰ λόγια ταῦτα
 τοῦ Βαλσαμῶνος, διατί αὐτὰ εἶναι τῆ ἀληθείᾳ ράβδος καλαμίνῃ,
 κατὰ τὸν προφήτην, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, κέλαμος συντετριμμένος
 ἀφ' ἑαυτοῦ, [Ἰεζεκ. ιθ'. 6. Ματθ. ιβ'. 20.] καὶ τίποτε δὲν τοὺς
 βοηθεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον τοὺς ρίπτει κατὰ γῆς καὶ τοὺς ἐγκρεμνίζει
 εἰς ψυχῶλεθρον βάραθρον. Διότι, ἀνίσως ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ
 ἔχωμεν ἐντολὴν Εὐαγγελικὴν, ὅταν δανείζομεν νὰ μὴ ἐλπίζω-
 μεν νὰ πάρωμεν οὐδὲ αὐτὸ τὸ κεφάλαιον. «δανείζετε, μὴδὲν ἀ-
 πελπίζοντες» (Λουκ. ς'. 35). Καὶ ὁ Σειράχ λέγει «ἐὰν δανεῖ-
 σῃς, ὡς ἀπολωλεκῶς γίνου» (ἡ. 15.) πῶς θέλομεν συγχωρηθῆναι,
 ἀνίσως πέρνωμεν καὶ διάφορον;

μόνον να λαμβάνη. Ὁ δὲ Νικηφόρος ὁ ὁμολογητὴς προστάζει ἐν τῷ κθ'. αὐτοῦ Κανόνι νὰ μὴ μεταλαμβάνου-
 σιν οἱ ἱερεῖς τοὺς κληρικοὺς, ἢ τοὺς λαϊκοὺς ἐκείνους, ὅπου δὲν παύουσιν ἀπὸ τοῦ νὰ λαμβάνωσι διάφορα, ἀλλ'
 οὔτε ὄλως νὰ συντρώγη τινὰς μὲ αὐτοὺς. Λέγει δὲ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος (ὁμιλ. μά. εἰς τὴν γένεσιν) προτι-
 θέμενος τὸ τοῦ νόμου ἐκεῖνο, Οὐκ ἐκτοκίεις τῷ ἀδελφῷ σου καὶ τῷ πλησίον σου. [Δευτ. κγ'. 19.] «Ποίαν ἀπο-
 λογίαν ἔχομεν νὰ δώσωμεν ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, ὅπου γινόμεθα καὶ ἀπὸ αὐτοῦ; τοὺς Ἰουδαίους ὠμότεροι;
 καὶ ὅπου εὐρισκόμεθα κατώτεροι, ἢ μᾶλλον εἶπαι χειρότεροι ἀπὸ τοὺς ἐν τῷ Νόμῳ Ἑβραίους, ὕστερα ἀπὸ τὴν
 χάριν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὴν ἐνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Δεσπότη τοῦ τῶν ὄλων; ἐπειδὴ ἐκεῖνοι μὲν διάφορον δὲν
 ἔπερνάν ἀπὸ τοὺς ὁμοπίστους Ἰουδαίους, ἡμεῖς δὲ ἀποτολμῶμεν νὰ πέρνωμεν διάφορα καὶ τόκους ἀπὸ τοὺς
 ἀδελφούς μας Χριστιανούς.» Ὅρα δὲ καὶ τί λέγει ὁ μέγας Βασίλειος ἐρμηνεύωντας τοῦ ιδ'. ψαλμοῦ τὸ ρητὸν
 ἐκεῖνο τὸ λέγον· «Τὸ ἀργύριον αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν ἐπὶ τόκῳ.» [Ψαλμ. ιδ'. 6.] Ὅπου, κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα καὶ
 ταῦτα λέγει. Ἀπάνθρωπον μὲ ὑπερβολὴν εἶναι τῇ ἀληθείᾳ τὸ πρᾶγμα τοῦτο, ὃ μὲν πένης καὶ πτωχὸν νὰ δα-
 νείζηται ἀπὸ τὸν πλούσιον, διὰ νὰ παρηγορήσῃ τὴν δυστυχίαν του, ὃ δὲ πλούσιος νὰ μὴ ἀρκῆται εἰς τὸ κε-
 φάλαιον, ἀλλὰ νὰ ζητῇ νὰ συναῖξῃ κέρδη καὶ διάφορα ἀπὸ τὴν δυστυχίαν τοῦ πτωχοῦ. Τόκος δὲ, ἦτοι γέννα,
 ὠνομάσθη τὸ διάφορον τῶν ἀσπρῶν, διὰ τὴν πολλὴν γονιμότητα τοῦ κακοῦ, ἐπειδὴ τῶν τοκογλύφων καὶ το-
 κιστῶν τὰ ἀσπρὰ, εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ὅπου δανείζονται, εἰς τὸν αὐτὸν καὶ γεννῶται, καὶ ἄλλα ἤδη ἔτοιμα
 εἶναι νὰ γεννηθῶν. Ἡ τὰχα, διὰ τοῦτο ὠνομάσθη τὸ διάφορον τόκος καὶ γέννα, διὰτὶ φυσικὰ προξενεῖ λύ-
 πας καὶ κοιλοπονήματα εἰς τοὺς χρεωφειλέτας; Καὶ καθὼς εἶναι λυπηρὸν πρᾶγμα εἰς τὴν ἐγκαστρομένην γυ-
 ναικα οἱ πόνοι τῆς γέννας: ἔτσι καὶ εἰς τὸν χρεωφειλέτην εἶναι λυπηρὸν ὅταν ἔλθῃ ἡ διορία τοῦ καιροῦ διὰ
 νὰ πληρώσῃ τὸ διάφορον. Ἐν δὲ τῷ ιδ'. αὐτοῦ κανόνι λέγει, ἐκεῖνος ὅπου πέρνει διάφορον, ἐὰν θελήσῃ νὰ μι-
 ράσῃ εἰς πτωχούς τὸ ἄδικον αὐτὸ κέρδος, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀρήσῃ τὴν φιλαργυρίαν, ἡμπορεῖ νὰ γένη ἱερεὺς.
 Ἀνάγνωθι καὶ τὸ ιη'. κεφ. Ἰεζεκιήλ, ὅπου, ἐκεῖνος μὲν ὅπου, κοντὰ εἰς τὰς ἄλλας τοῦ ἀρετᾶς ἀκόμη καὶ τὸ
 ἀργύριον αὐτοῦ ἐπὶ τόκῳ οὐ δώσει, καὶ πλεονάσμων οὐ λήψεται, κρίνεται ἀξίος διὰ νὰ ζῇ. Ἐκεῖνος δὲ ὅπου,
 κοντὰ εἰς τὰς ἄλλας τοῦ κακίας, καὶ μετὰ τόκου δανείζει, ἀξίος θανάτου κρίνεται. Τὸ δὲ ε'. κεφ. τοῦ δ'.
 ἐβιβλ. τῶν Ἀποστολικῶν δικταγμάτων προστάζει τοὺς ἱερεῖς, νὰ μὴ δέχωνται, οὔτε τὰς προσφορὰς καὶ καρ-
 πόφορίας τῶν λαμβανόντων διάφορα.»

ΚΑΝΩΝ ΜΕ'.

«Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος αἰρετικοῖς συνευξάμενος, μόνον, ἀφορίζεσθω,
 » εἰ δὲ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς, ὡς Κληρικοῖς ἐνεργῆσαι τι, καθαιρέσθω.»

Ἀποστ. ξε'.
 τῆς γ'. θ'. δ'.
 τῆς Λαοδ. ς'.
 θ'. λβ'. λγ'. λδ'.
 λζ'. Τιμοθ. θ'.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει, ὅτι ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος ἤθελε συμπροσευχηθῆ μοναχᾶ,
 ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ συλλειτουργήσῃ, μὲ αἰρετικούς, ἃς ἀφορίζεται. Ἐπειδὴ ὅποιος μὲ τοὺς ἀφωρισμένους συμπροσεύ-
 χεται (καθὼς τοιοῦτοι εἶναι οἱ αἰρετικοί) πρέπει νὰ συναφορίζεται καὶ αὐτὸς, κατὰ τὸν ι. τῶν αὐτῶν Ἀποστόλων.
 Εἰ δὲ καὶ ἐσυγχώρησεν εἰς τοὺς αἰρετικούς αὐτοὺς νὰ ἐνεργήσουν κἀνενα λειτουργήμα, ὡσάν Κληρικοί, ἃς καθαι-
 ρεται. Ἐπειδὴ ὅποιος Κληρικὸς συλλειτουργήσῃ μὲ καθηρημένους (καθὼς τοιοῦτοι εἶναι καὶ οἱ αἰρετικοί, κατὰ
 τὸν β'. καὶ δ'. τῆς γ'.), συγκαθαίρεται καὶ αὐτὸς, κατὰ τὸν ια. τῶν Ἀποστόλων. Πρέπει γὰρ τοὺς αἰρετικούς
 νὰ μισοῦμεν καὶ νὰ ἀποστρεφώμεθα, ἀλλ' ὄχι ποτὲ καὶ νὰ συμπροσευχώμεθα μὲ αὐτοὺς, ἢ νὰ συγχωροῦμεν εἰς
 αὐτοὺς νὰ ἐνεργήσουν τι ἐκκλησιαστικὸν λειτουργήμα, ἢ ὡς Κληρικοί, ἢ ὡς Ἱερεῖς.

Συμφωνία

Ὁ δὲ ξε'. Ἀποστολικὸς λέγει, ὅτι ὅποιος ἐμβῆ εἰς συναγωγὴν αἰρετικῶν διὰ νὰ προσευχηθῆ, Κληρικὸς μὲν
 ὦν, ἃς καθαιρέται, Λαϊκὸς δὲ, ἃς ἀφορίζεται. Ἡ δὲ ἐν Λαοδικείᾳ, κατὰ μὲν τὸν ς'. αὐτῆς, δὲν συγχωρεῖ νὰ
 ἐμβαίνουν οἱ αἰρετικοί εἰς τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ δὲ τὸν λβ'. «δὲν πρέπει, λέγει, νὰ λαμβάνῃ τινὰς τὰς παρὰ τῶν
 » αἰρετικῶν εὐλογίας, ἢ ὁποιαῖς εἶναι ἀλογίας, καὶ ὄχι εὐλογίας, ἀλλ' οὐδὲ πρέπει νὰ συμπροσεύχηται τινὰς μὲ
 » αἰρετικούς ἢ σχισματικούς κατὰ τὸν λγ'. τῆς αὐτῆς. Ὁ δὲ λδ'. ἀναθεματίζει τοὺς ἀφίοντας τοὺς μάρτυρας
 » τοῦ Χριστοῦ καὶ πορευομένους εἰς τοὺς ψευδομάρτυρας τῶν αἰρετικῶν. Ὁ δὲ θ'. Τιμοθέου δὲν συγχωρεῖ νὰ στεί-
 » κωνται παρόντες αἰρετικοί ἐν τῷ καιρῷ τῆς θείας λειτουργίας, ἔξω μόνον ἂν ὑπόσχωνται νὰ μετανοήσουν, καὶ
 » νὰ ἀφήσουν τὴν αἵρεσιν. Ἀλλὰ καὶ ὁ θ'. τῆς ἐν Λαδικείᾳ ἀφορίζει τοὺς Χριστιανούς ὅπου πηγαίνουν εἰς τὰ κο-
 » μητήρια, ἢ μαρτύρια τῶν αἰρετικῶν διὰ νὰ προσευχηθῶν, ἢ χάριν ἰατρίας τῶν ἀσθενῶν αὐτῶν. Ἀλλ' οὔτε
 » πρέπει νὰ συνεορτάζῃ κἀνεὶς Χριστιανὸς μὲ τοὺς αἰρετικούς, οὔτε νὰ δέχεται τὰ παρ' αὐτῶν πρὸσόμενα εἰς αὐ-
 » τὸν δῶρα τῆς ἐορτῆς τῶν, κατὰ τὸν λζ'. τῆς αὐτῆς ἐν Λαοδικείᾳ.»

E.Y. 2017
 ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΚΑΝΟΝ ΜΓ'.

Ἄπος. μζ'. ζή.
τῆς β'. ζ'. τῆς
ς'. ιε'. τῆς ἐν
Καρχ. α'. Βασ.
α'. κ'. μζ'. β'.
Κορινθ. ς'. 15.

«Ἐπίσκοπον, ἢ Πρεσβύτερον, αἰρετικῶν δεξαμένους Βάπτισμα, ἢ θυσίαν, καθαιρεῖσθαι
»προστάσσομεν, τίς γὰρ συμφώνησις Χριστῷ πρὸς βελίαν; ἢ τίς μερίς πιστῶ μετὰ ἀπίστου;»

Ἑρμηνεία.

Οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ πρέπει νὰ ἀποστρέφονται τοὺς αἰρετικούς, καὶ τὰς τῶν αἰρετικῶν τελετάς. Μᾶλλον δὲ αὐτοὶ, οἱ αἰρετικοὶ δηλ. πρέπει νὰ ἐλέγχωνται καὶ νὰ νουθετῶνται ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους καὶ Πρεσβυτέρους, μήπως ἤθελαν καταλάβουν καὶ ἐπιστρέψουν ἀπὸ τὴν πλάνην των. Διὰ τοῦτο ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει ὅτι, ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος ἤθελαν ἀποδεχθῆ ὡς ὀρθὸν καὶ ἀληθινὸν τὸ βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν (1) ἢ

(1) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἅγιος ἱερομάρτυρ Κυπριανὸς ὁ χρηματίας Καρχηδόνος Ἐπίσκοπος, καὶ ὅλη ἡ περὶ αὐτὸν σύνοδος τῶν ὀρθόδοξων τεσσάρων Ἐπισκόπων, ἡ ἐν Καρχηδόνι συγκροτηθεῖσα, ἀκολουθοῦντες εἰς τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν Κανόνα τὸν ἀποβάλλοντα τὸ βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ζή. Ἀποστολικὸν, τὸν λέγοντα, ὅτι οἱ παρὰ τῶν αἰρετικῶν βαπτισθέντες, ἢ χειροτονηθέντες, δὲν εἶναι δυνατὸν, ταῦτὸν εἰπεῖν. ἀδύνατον εἶναι νὰ ᾖναι οὔτε Χριστιανοί, οὔτε κληρικοί, ἀκολουθοῦντες, λέγω, εἰς τοὺς κανόνας τούτους, κανόνα ἐξέθιγτο, διὰ τοῦ ὀπίου ἀποβάλλουσι τὸ βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν ὁμοῦ. Ἀποδεικνύοντες τοῦτο, καὶ ἐκ πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων γραφικῶν ρητῶν, μάλιστα δὲ ἐξ ἐκείνου τοῦ Ἀποστολικοῦ. «Εἰς Κύριος, μία Πίστις, ἕν Βάπτισμα. (πρὸς Ἐφ. κδ'.) Εἰ γὰρ, φησί, μία εἶναι ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία, καὶ ἕν εἶναι τὸ ἀληθὲς Βάπτισμα, πῶς ἔμπορεῖ νὰ ᾖναι ἀληθὲς Βάπτισμα τὸ τῶν αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν, εἰς καιρὸν ὅπου αὐτοὶ δὲν εἶναι μέσα εἰς τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἐξέκοπησαν ἀπὸ αὐτὴν διὰ τῆς αἰρέσεως;» Εἰ δὲ ἀληθὲς εἶναι τὸ βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν, ἀληθὲς δὲ εἶναι καὶ τὸ τῆς ὀρθοδόξου καὶ Καθολικῆς Ἐκκλησίας, λοιπὸν δὲν εἶναι ἕν βάπτισμα, καθὼς ὁ Παῦλος βοᾷ, ἀλλὰ δύο. «ὅπερ ἐστὶν ἀτοπίωτατον.» Προσθέτουσι δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ἡ γνώμη αὕτη, τὸ νὰ μὴ δέχωνται τὸ βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν, δὲν εἶναι καινούρια καὶ πρόσφατος ἰδική τους, ἀλλὰ παλαιά, καὶ ἀπὸ τοὺς προγενεστέρους αὐτῶν δεδοκιμασμένη. Ταύτης τῆς συνόδου τὸν Κανόνα καὶ ἡ ἅγια Οἰκουμενικὴ ς'. σύνοδος (Κανὼν β'.) ἐπεσφράγισε, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου ἦτο πρῶτον κανὼν συνόδου τοπικῆς καὶ μερικῆς, ἤδη ἐστὶ κανὼν συνόδου Οἰκουμενικῆς, ὡς ὑπὸ ταύτης ἐπισφραγισμένος. Συμφώνως μὲ τὸν ἅγιον Κυπριανὸν καὶ τὴν περὶ αὐτὸν σύνοδον, καὶ Φιρμιλιανὸς ὁ χρηματίας ἔξαρχος τῆς ἐν Ἰκονίῳ συνόδου, ὃν ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ α. κανόνι αὐτοῦ ἰδικὸν του ὀνομάζει, ὡς Ἐπίσκοπον ὄντα Καισαρείας, ἀκυροὶ καὶ ἀποβάλλει τὸ βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν. Γράφων γὰρ πρὸς τὸν ἅγιον Κυπριανὸν, ταῦτα λέγει· «ἀλλὰ ποῖος ἂν καὶ νὰ ἐφθασεν εἰς τὸ ἄκρον τῆς τελειότητος καὶ σοφίας, ἔμπορεῖ νὰ δισχυρισθῆ, ἢ νὰ πιστεύσῃ ὅτι μοναχὴ ἢ τῶν τριῶν ὀνομάτων τῆς ἁγίας Τριάδος ἐπίκλησις εἶναι ἀρκετὴ πρὸς ἀφεσιν τῶν πλημμελημάτων, καὶ πρὸς τὸν ἁγιασμὸν τοῦ βαπτίσματος, ἂν δὲν εἶναι δηλαδὴ ὀρθόδοξος καὶ ἐκεῖνος ὅπου βαπτίζει;» Ἀνάγνωθι τὴν ἐπιστολὴν ὅλην αὐτοῦ κεκλήνην ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Πατριαρχευσάντων (βιβλ. α. κεφ. ις'. παράγραφ. δ'.) ἀναγκαίαν ὄσαν πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν. Συνάδει εἰς τὴν γνώμην ταύτην καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, οὗ καὶ αὐτοῦ τοὺς κανόνας ἐπεσφράγισεν ἡ Οἰκουμενικὴ ς'. σύνοδος (Καν. β'), Προθέμενος γὰρ εἰς τὸν α. αὐτοῦ κανόνα νὰ εἰπῆ ποῖα βαπτίσματα εἶναι δεκτὰ, καὶ

ποῖα ἀθετὰ, εἰς δύο ταῦτα μοιράζει, λέγοντας· «Ὅτι τὸ μὲν βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν, ἢτοι τῶν παντελῶς χωρισμένων ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν πίστιν διαφερόντων ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους, καὶ ὧν ἡ διαφορὰ ἀποβλέπει παρευθὺς εἰς τὴν εἰς Θεὸν πίστιν, ἐφάνη εὐλογον εἰς τοὺς ἀρχαίους παντελῶς νὰ ἀθετηθῆ. Τὸ δὲ βάπτισμα τῶν σχισματικῶν, ἐφάνη μὲν εὐλογον εἰς τὴν περὶ τὸν Κυπριανὸν καὶ Φιρμιλιανὸν τὸν ἰδικὸν μας σύνοδον, νὰ ἀθετηθῆ καὶ αὐτὸ, ὡσάν ὅπου οἱ σχισματικοί, οἱ καθαροί, λέγω, ὀνομαζόμενοι, καὶ ἐγκρατίται, καὶ σακκοφόροι καὶ ὕδροπαραστάται καὶ ἄλλοι, ἐχώρισαν κατὰ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ χωρισθέντες δὲν εἶχον τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἰς τοῦ λόγου τους πλείον, ὡσάν ὅπου ἡ μετάδοσις αὐτῆς διεκόπη· ὅθεν ὡς λαϊκοὶ γενόμενοι, οὔτε χάρισμα εἶχον πνευματικόν, οὔτε εἶχον ἐξουσίαν νὰ βαπτίζουσι, ἢ νὰ χειροτονοῦν, καὶ ἀκυλόθως οἱ παρ' αὐτῶν βαπτίζομενοι, ὡς παρὰ λαϊκῶν βαπτίζομενοι, ἐπρόσταξαν νὰ βαπτίζωνται μὲ τὸ ἀληθινὸν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας Βάπτισμα.» ἀλλ' ὁμοῦς ἐπειδὴ καὶ ἐφάνη εὐλογον εἰς μερικοὺς Πατέρας τῆς Ἀσίας νὰ ᾖναι δεκτὸν τὸ Βάπτισμα τῶν σχισματικῶν διὰ κἄποιαν οἰκονομίαν τῶν πολλῶν, ἃς εἶναι δεκτὸν. Σημειῶσαι δὲ, ὅτι τὸ βάπτισμα τῶν σχισματικῶν ὅπου εἰς τὸν α. κανόνα του δέχεται, εἰς τὸν μζ'. κανόνα του τὸ ἀθετεῖ, λέγωντας, ἡμεῖς μὲ ἕνα λόγον, τοὺς καθαρούς, καὶ ἐγκρατίτας, καὶ σακκοφόρους, ὅλους βαπτίζομεν. «Εἰ δὲ καὶ εἶναι ἀπηγορευμένον κοντὰ εἰς ἐσᾶς ὁ ἀναβαπτισμὸς διὰ κἄποιαν οἰκονομίαν, καθὼς εἶναι κοντὰ εἰς τοὺς Ρωμαίους, ὁμοῦς ὁ ἰδικὸς μας λόγος ἃς ἔχει δύναμιν νὰ ἀθετηθῆ δηλ. τὸ βάπτισμα τῶν τοιοῦτων. Ὅθεν ἂν τὸ βάπτισμα τῶν σχισματικῶν ἀθετηθῆ ὁ μέγας Βασίλειος, μὲ τὸ νὰ τοὺς ἐλειψεν ἡ τελειωτικὴ χάρις, περὶ τὸν εἶναι λοιπὸν καὶ τὸ νὰ ζητῆ τινὰς ἂν πρέπη νὰ βαπτίζομεν τοὺς αἰρετικούς. Ἐν δὲ τῷ κ'. κανόνι αὐτοῦ ἀποφασιστικὰ λέγει, ὅτι τοὺς αἰρετικούς οὐ δέχεται ἡ Ἐκκλησία, ἢ χωρὶς νὰ βαπτίσῃ αὐτούς. Τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχει καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος, οὗ καὶ αὐτοῦ τοὺς λόγους ἡ ἕκτη ἐπεσφράγισε σύνοδος.» Λέγει γὰρ ἐν τῷ τρίτῳ λόγῳ κατὰ Ἀρειανῶν· «Οἱ Ἀρειανοὶ κινδυνεύουσι καὶ εἰς αὐτὸ τὸ πλήρωμα τοῦ μυστηρίου, λέγω τὸ βάπτισμα. Διότι ἀνίσως ἢ διὰ τοῦ βαπτίσματος τελείωσις δίδεται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, οἱ δὲ Ἀρειανοὶ δὲν λέγουσι Πατέρα ἀληθινόν, μὲ τὸ νὰ ἀρνοῦνται τὸ ἐξ αὐτοῦ ὁμοῖον τῆς οὐσίας, ἀρνοῦνται δὲ καὶ τὸν ἀληθινὸν Υἱόν, καὶ ἄλλον ἀναπλάττοντες μὲ τὴν φαντασίαν των ἕκ μὴ ὄντων κτιζόμενον, ὀνομάζουσι τούτον Υἱόν, πῶς τὸ παρ' αὐτῶν δίδόμενον βάπτισμα δὲν εἶναι τελείως ἀνωφελὲς καὶ ἄμεινον; Καὶ φαίνεται μὲν κατὰ προσποίησιν, ὅτι εἶναι βάπτισμα, ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ δὲν ἔχει κἄμιαν βοήθειαν πρὸς τὴν πίστιν καὶ τὴν εὐσέβειαν. Οὐ γὰρ ὁ λέγων ἀπλῶς, Κύριε, ἐκεῖνος

τὴν παρ' αὐτῶν προσαγομένην θυσίαν, ὁ τοιοῦτος, προστάζομεν νὰ καθαιρεθῆ. Ἐπειδὴ ποίαν συμφωνίαν ἔχει ὁ Χριστὸς μὲ τὸν διάβολον; ἢ ποίαν μερίδα ἔχει ὁ πιστὸς μὲ τὸν ἄπιστον; Διότι ἐκεῖνοι ὅπου δέχονται τὰ παρὰ τῶν αἰρετικῶν, ἢ τὰ ὅμοια φρονήματα ἐκείνων ἔχουσι καὶ αὐτοὶ, ἢ τὸ ὀλιγώτερον δὲν ἔχουσι προθυμίαν νὰ ἐλευθερώσουν αὐτοὺς ἀπὸ τὴν κακοδοξίαν τῶν. Οἱ γὰρ συνευλοκοῦντες εἰς τὰς ἐκείνων τελετάς, πῶς δύνανται νὰ ὀλέγξουσιν αὐτοὺς διὰ νὰ παραιτήσων τὴν κακοδοξίαν καὶ πεπλανημένην τῶν αἰρεσιν;

«δίδει καὶ ὀρθὸν βάπτισμα, ἀλλ' ἐκεῖνος ὅπου καὶ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ ὀνόματος λέγει, καὶ τὴν πίστιν ἔχει ὀρθήν. Διὰ τοῦτο «λοιπὸν καὶ ὁ Σωτὴρ δὲν ἐπαρήγγειλεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους νὰ βαπτίζωσι μόνον ἀπλῶς, ἀλλὰ πρῶτον τοὺς εἶπε νὰ μαθητεύσων τοὺς μέλλοντας βαπτισθῆναι, καὶ ἔτσι νὰ βαπτίζων εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διὰ νὰ γένη ὀρθὴ ἡ πίστις ἀπὸ τὴν μάθησιν, καὶ μὲ τὴν ὀρθὴν πίστιν νὰ προστεθῆ ἡ τελείωσις τοῦ βαπτίσματος. Διὰ τοῦτο καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἰρέσεις, λέγουσι μὲν τὰ ὀνόματα μόνον τῆς ἁγίας Τριάδος, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν φρονοῦσι ταῦτα ὀρθῶς, οὐδὲ τὴν πίστιν ἔχουσιν ὕγια, ἀνωφελὲς ἔχουσι καὶ τὸ παρ' αὐτῶν διδόμενον βάπτισμα, μὲ τὸ νὰ ὑστερῆται τὴν ἐσέβειαν.» Ὡστε ὅπου ἀκολουθεῖ, ὅτι ὁ ραντιζόμενος ἀπὸ αὐτοὺς νὰ μολύνηται μᾶλλον μὲ τὴν ἀσέβειαν, παρὰ νὰ λυτρώνηται ἀπὸ αὐτήν. Λοιπὸν καὶ οἱ τὰ Ἀρείου φρονοῦντες, κἄν ἀναγινώσκωσι τὰ γεγραμμένα, καὶ λέγουσι τὰ ὀνόματα τῆς ἁγίας Τριάδος εἰς τὸ βάπτισμα αὐτῶν, ὅμως πλανοῦσι τοὺς λαμβάνοντας ἐν τῷ βάπτισμα παρ' αὐτῶν, ἐπειδὴ εἶναι τῶν ἄλλων αἰρετικῶν ἀσεβέστεροι. Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος συμφώνως μὲ τοὺς προρρηθέντας ἁγίους λέγει ἐν τῷ εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα κλόγῳ, πρὸς τοὺς Ἀρειανούς, ἢ καὶ Μακεδονιανούς ἀποτεινόμενος, ὄντας κερτηχομένους. Εἰ δὲ ἀκόμη χωλαίνεις, καὶ δὲν καταδέχεσαι τὸ τέλειον τῆς Θεότητος τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος, ζήτησαι ἄλλον νὰ σε βαπτίσῃ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν νὰ σε πνίξῃ ἐν τῷ βαπτίσματι, ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ δὲν ἔχω τὴν ἄδειαν νὰ χωρίζω τὴν Θεότητα τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος, ἀπὸ τὴν Θεότητα τοῦ Πατρὸς, καὶ νὰ σε κάμνω νικρὸν, εἰς τὸν καιρὸν ὅπου πρέπει νὰ σε ἀναγεννήσω διὰ τοῦ βαπτίσματος, ὥστε ὅπου οὔτε τὸ χάρισμα τοῦ βαπτίσματος νὰ ἔχῃς, οὔτε τὴν ἐλπίδα ὅπου γεννᾶται ἀπὸ τὸ βάπτισμα, μὲ τὸ νὰ χάσῃς ἐν ταῖς ὀλιγογαῖς συλλαβαῖς τοῦ ὁμοουσίου καὶ ὁμοιουσίου, τὴν σωτηρίαν σου. Ἐπειδὴ ὅποιαν ἀπὸ τὰς τρεῖς ὑποστάσεις ἤθελες καταβιάσῃς ἀπὸ τὸ ἀξίωμα τῆς Θεότητος, ὄλην τὴν ἁγίαν Τριάδα καταβιάσεις ἀπὸ αὐτὸ, καὶ τὸν ἑαυτὸν σου ὑστερεῖς ἀπὸ τὴν ὁδία τοῦ βαπτίσματος τελείωσιν. Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεὸς Χρυσόστομος (ὁμιλ. εἰς τὸ ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος) ἵνα μὴ σε γελάσων, ὡς ἀκροατὰ, τὰ τῶν αἰρετικῶν συστήματα· βάπτισμα γὰρ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ φῶτισμα, καὶ βαπτίζονται μὲν κατὰ τὸ σῶμα, κατὰ δὲ τὴν ψυχὴν δὲν φωτίζονται. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἅγιος Λέων ἐν τῇ πρὸς Νικητῆαν ἐπιστολῇ, «οὐδεὶς αἰρετικὸς, λέγει, ἁγιασμόν παρέχει διὰ τῶν μυστηρίων.» Ὁ δὲ Ἀμβρόσιος ἐν τῷ περὶ τῶν κερτηχομένων, «τὸ τῶν δυσσεβῶν βάπτισμα, λέγει, οὐχ ἁγιάζει.» Τούτων οὕτως εἰρημένων, δικαίως ἤθελεν ἀπορήσῃ τις, διὰ τί ἡ ἁγία καὶ Οἰκουμενικὴ β'. σύνοδος εἰς τὸν ζ'. αὐτῆς Κανόνα, ἀλλὰ δὴ καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ σ'. εἰς τὸν ιε'. αὐτῆς, δὲν ἀπέβαλον ὅλων τῶν αἰρετικῶν τὸ βάπτισμα, κατὰ τοὺς Ἀποστολικούς Κανόνας, καὶ τὴν περὶ τὸν ἅγιον Κυπριανὸν σύνοδον, καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους μεγάλους καὶ θεοσόφους Πατέρας, τοὺς προρρηθέντας, ὧν τὰ συγγράμματα αὐτῇ ἢ ἰδίᾳ, ὡς εἴπομεν, Οἰκουμενικὴ σ'. ἐν τῷ β'. Κανόνι αὐτῆς ἐπισφράγισεν, ἀλλὰ ἄλλων μὲν αἰρετικῶν ἐδέχθη τὸ βάπτισμα, ἄλλων δὲ οὐχί; Διὰ νὰ γένη εὐληπτος ἡ λύσις τῆς ἀπορίας ταύτης, εἶναι χρεῖα

νὰ προηξέωρῃ τις, ὅτι δύο εἶδη κυβερνήσεως καὶ διορθώσεως φυλάττονται εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν. Τὸ ἐν εἶδος ὀνομάζεται Ἀκρίβεια, τὸ δὲ ἄλλο, ὀνομάζεται Οἰκονομία καὶ Συγκρατάσεις, μὲ τὰ ὅποια κυβερνοῦσι τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν οἱ τοῦ Πνεύματος οἰκονόμοι, πότε μὲν μὲ τὸ ἕνα, πότε δὲ μὲ τὸ ἄλλο. Λοιπὸν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι εἰς τοὺς προρρηθέντας κανόνας τῶν, καὶ οἱ μνημονευθέντες ἅπαντες ἅγιοι, ἐμεταχειρίσθησαν τὴν Ἀκρίβειαν, καὶ διὰ τοῦτο ἀποβάλλουσι μὲ τελειότητα τὸ βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν, αἱ δὲ δύο Οἰκουμενικαὶ σύνοδοι ἐμεταχειρίσθησαν τὴν Οἰκονομίαν, καὶ τῶν μὲν Ἀρειανῶν καὶ Μακεδονιανῶν τὸ βάπτισμα ἐδέχθησαν, καὶ ἄλλων τῶν δὲ Εὐνομιανῶν καὶ ἄλλων ἀκόμη, δὲν ἐδέχθησαν. Διότι, εἰς τοὺς καιροὺς μάλιστα τῆς β'. συνόδου ἠκμαζαν οἱ Ἀρειανοὶ καὶ Μακεδονιοὶ, καὶ ὅχι μόνον ἦσαν εἰς τὸ πλῆθος πολλοὶ, ἀλλὰ καὶ μεγάλας εἶχον δυνάμεις καὶ κοντὰ εἰς τοὺς βασιλεῖς, καὶ κοντὰ εἰς τοὺς ἄρχοντας, καὶ τὴν σύγκλητον. Ὅθεν, ἕνα μὲν διὰ νὰ τοὺς ἐλύσωσι εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, καὶ νὰ τοὺς διορθώσωσι εὐκολώτερα, ἄλλο δὲ διὰ νὰ μὴ τύχῃ καὶ τοὺς ἐξαγριώσωσι περισσότερο κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Χριστιανῶν, καὶ γένη χειρότερον τὸ κακὸν, οἰκονόμησαν οὕτω τὸ πρᾶγμα, «οἱ οἰκονομοῦντες τοὺς λόγους αὐτῶν ἐν κρίσει.» [Ψαμ. μα'. 5.] οἱ Θεοὶ ἐκεῖνοι Πατέρες, καὶ ἐσυγκρατήθησαν νὰ δεχθῶν τὸ βάπτισμα αὐτῶν. Ὅτι δὲ δὲν λέγομεν ταῦτα προδικα, καὶ μὲ ψιλὰ λόγια, μάρτυρες εἰς τοῦτο εἶναι οἱ δύο μεγάλοι Πατέρες, ὁ Βασίλειος, λέγω, καὶ ὁ Γρηγόριος. Ὁ μὲν γὰρ μέγας Βασίλειος, φοβούμενος τὰς βασιλικὰς καὶ ἀρχοντικὰς δυνάμεις τῶν πνευματομάχων, καὶ ὑποστελλόμενος μήπως ἐφορμήσωσι κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Καισαρείας, ἥτις τότε ἦτο ὁ μονοφυτὸς φοινῆξ τῆς ὀρθοδοξίας, ἐμεταχειρίσθη τὴν οἰκονομίαν, καὶ μέχρις ἱκανοῦ καιροῦ δὲν ἐνόμαζε φανερά Θεὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ὁ δὲ μέγας Γρηγόριος θέλωντας νὰ φανερώσῃ τὰς δυνάμεις καὶ τὴν ἀγριότητα τῶν Ἀρειανῶν καὶ Μακεδονιανῶν, εἰς αὐτὸν τὸν συντακτικὸν λόγον ὅπου κάμνει πρὸς τοὺς ρν'. Ἐπισκόπους αὐτῆς τῆς Οἰκουμενικῆς β'. συνόδου, λέγει, περὶ αὐτῶν ταῦτα· «Τῶντι γὰρ θῆρας δεινοὶ ἐπιπεπτόκασι τῇ Ἐκκλησίᾳ, οἱ μὴδὲ μετὰ τὴν αἰθρίαν νῆμων φειδόμενοι, ἀλλ' ἀναισχυντοῦντες εἶναι καὶ τοῦ καιροῦ ἰδυνατώτεροι.» Ἐνθα φανερόναι, ὅτι καὶ μ' ὅλον ὅπου ὁ βασιλεὺς ἦτον ὀρθόδοξος, μ' ὅλον ὅπου ἐπαρρησιάσθη ἡ ὀρθοδοξία, καὶ σύνοδος ἐγένετο κατ' αὐτῶν Οἰκουμενικὴ, ὅμως ἐκεῖνοι ἀκόμη δεινοὶ καὶ ἄγριοι ἦτο κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας, καὶ δυνατώτεροι ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς. Εἶπε δὲ καὶ ἀνωτέρω ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι τῶν Καθαρῶν, εἴτ' οὖν Ναυατιανῶν τὸ βάπτισμα (τὸ ὅποιον ἐδέχθη καὶ ἡ β'. καὶ ἡ σ'.) ἐδέχθη διὰ οἰκονομίαν τῶν πολλῶν. Διότι, ἐν ὁ λόγος οὗτος τῆς Οἰκονομίας δὲν ἦτο, πῶς ἡ σ'. σύνοδος δὲν ἤθελεν ἐναντιώνεται καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς, καὶ εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν β'. σύνοδον, δεχομένη μὲν αὐτῇ τὸ βάπτισμα τινῶν αἰρετικῶν, ἐπισφραγίζουσα δὲ τοὺς Κανόνας τοῦ Βασιλείου, ὁ ὁποῖος εἰς τὸν α'. καὶ ιε'. Κανόνα παντελῶς ἀθετεῖ τὸ τῶν αἰρετικῶν βάπτισμα; Τάχα δὲν ἀνεγίνωσκεν αὐτῇ τοὺς Κανόνας τοῦ Βασιλείου; ἢ διὰ τί νὰ μὴ κάμῃ ἐξαιρέσιν, νὰ εἴπῃ ὅτι ἐπισφραγίζει μὲν ὅλους τοὺς ἄλλους κανόνας του, ἐξω μόνον ἀπὸ τὸν α'. καὶ ιε'.; Φανερόν εἶναι λοιπὸν, ὅτι ἀφῆκε νὰ νοούμεν

E.Γ.Δ τῆς Κ. Π. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΚΑΝΩΝ ΜΖ'.

Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος τὸν κατὰ ἀλήθειαν ἔχοντα βάπτισμα, εἰάν ἄνωθεν βαπτίση, ἢ τὸν μεμολυσμένον παρὰ τῶν ἀσεβῶν εἰάν μὴ βαπτίση, καθαιρείσθω, ὡς γελῶν τὸν σταυρὸν, καὶ τὸν τοῦ Κυρίου θάνατον, καὶ μὴ διακρίνων ἱερέας ψευδοῦς ἱερέων.

Ἀποστ. μς'.
ξή. τῆς β'. ζ'.
τῆς ς'. κ.ε. πδ'.
τῆς ἐν Καρχ.
α'. τῆς ἐν Καρθ.
λέ. νζ'. π'. Βα-
σιλ. α. κ'. μζ'.

ἡμεῖς, πῶς ὁ μὲν μέγας Βασιλεῖος μεταχειρίζεται τὴν Ἀκριβειαν, αὐτὴ δὲ, καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ β'. ἐμεταχειρίσθησαν τὴν Οἰκονομίαν, καὶ οὕτω δὲν φαίνεται κάμμία ἀντίφασις, ἢ ἐναντιότης ἀνάμεσά των. Καὶ οὗτος μὲν ὁ λόγος τῆς Οἰκονομίας εἶναι ἡ πρώτη καὶ κυριωτάτη αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν αἱ σύνοδοι αὐταί, ἄλλων μὲν αἰρετικῶν ἐδέχθησαν τὸ βάπτισμα, καὶ ἄλλων ἔχι. Κοντὰ δὲ εἰς τὸν λόγον τῆς Οἰκονομίας ἐστάθη καὶ δευτέρα αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν οὕτως ἐποίησαν. Αὕτη δὲ εἶναι, διότι, ἐκεῖνοι μὲν οἱ αἰρετικοί, τῶν ὁποίων ἐδέχθησαν τὸ βάπτισμα, ἐφύλαττον ἀπαράλλακτον καὶ τὸ εἶδος, καὶ τὴν ὕλην τοῦ βαπτίσματος τῶν ὀρθοδόξων, καὶ ἐβαπτίζοντο κατὰ τὸν τύπον τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἐκεῖνοι δὲ οἱ αἰρετικοί, τῶν ὁποίων τὸ βάπτισμα δὲν ἐδέχθησαν, ἐπαραχάραξαν τὴν τελετὴν τοῦ βαπτίσματος καὶ διεφθίραν, ἢ τὸν τρόπον τοῦ εἶδους, ταῦτόν εἰπὴν τῶν ἐπικλήσεων, ἢ τὴν χρῆσιν τῆς ὕλης, ταῦτόν εἰπὴν τῶν καταδύσεων καὶ ἀναδύσεων. Καὶ ὅτι αὕτη ἐστάθη ἡ ἀφορμὴ, μάρτυρες ἀξιόπιστοι, πρῶτον αὐτὰ τὰ ἴδια λόγια τοῦ ζ'. Κανῶνα τῆς β'. συνόδου. Διὰ τί γὰρ ἄλλο, τῶν μὲν Εὐνομιανῶν καὶ Σαβελλιανῶν τὸ βάπτισμα δὲν ἐδέχθη, τῶν δὲ Ἀρειανῶν καὶ Μακεδονιανῶν ἐδέχθη, εἰς καιρὸν ὅπου ἐπίσης, καὶ Εὐνομιανοί, καὶ Ἀρειανοί καὶ Μακεδονιανοί εἶναι παγχάλεποι αἰρετικοί; (καὶ γὰρ ὁ Εὐνόμιος παρομοίως μὲ τὸν Ἀρειὸν ἐβλασφήμει εἰς τὴν θεότητα τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ τοῦ Πατρὸς, λέγων αὐτὸν κτίσμα τοῦ Πατρὸς, καὶ ὑπουργόν, καθὼς φαίνεται ἐν τῷ β'. κατ' Εὐνομίου λόγῳ τοῦ μεγάλου Βασιλείου. Καὶ παρομοίως μὲ τὸν Μακεδόνιον ἐβλασφήμει εἰς τὴν θεότητα τοῦ Πνεύματος, λέγων αὐτὸ τρίτον εἶναι τῆ φύσει ἀπὸ τὸν Πατέρα, ὡς τοῦτο φαίνεται ἐν τῷ γ'. κατ' Εὐνομίου λόγῳ τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου.) καὶ οἱ Σαβελλιανοί καὶ Ἀρειανοί εἶναι ἰσοδύναμοι κατὰ τὰς αἰρέσεις, κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον, λέγοντα, «ἴσον εἰς ἀσέβειαν, καὶ Σαβελλίως συνάψαι, καὶ Ἀρειανῶς διαστῆσαι, τὸ μὲν, τῷ προσώπῳ, τὸ δὲ, ταῖς φύσεσι.» Καὶ πάλιν, «τὸ γὰρ ἕκαστον ἐν ἀμφοτέροις ὅμοιον, κἄν ἐν ταῖς ἐναντίοις εὐρίσκηται.» Καὶ ἡ μὲν τοῦ Σαβελλίου δόξα εἰσάγει τὸν Ἰουδαϊσμόν, κατὰ τὸν ἱερὸν Φώτιον, ἢ δὲ τοῦ Ἀρείου, εἰσάγει τὸν Ἑλληνισμόν διὰ τὴν οὖν οἱ ἰσοδύναμοι ὄντες κατὰ τὰς αἰρέσεις, δὲν ἀπεδέχθησαν καὶ ἰσοδυναμῶς ἀπὸ τὴν σύνοδον; Φανερόν εἶναι, ὅτι οἱ μὲν Ἀρειανοί καὶ Μακεδονιανοί ἐβαπτίζοντο ἀπαράλλάκτως, ὡς καὶ οἱ ὀρθόδοξοι, εἰς τρεῖς ἀναδύσεις καὶ καταδύσεις, καὶ εἰς τρεῖς ἐπικλήσεις τῆς ἁγίας Τριάδος, χωρὶς νὰ παραχάραξουν οὔτε τὸ εἶδος τῶν ἐπικλήσεων, οὔτε τὴν ὕλην τοῦ ὕδατος. (διότι ἀγκαλὰ καὶ ὁ Ἀρειανὸς Οὐάλης νόμον ἔθετο νὰ γίνηται τὸ βάπτισμα εἰς μίαν κατάδυσιν, ὡς λέγει ὁ Δοσιθεὸς, σελ. 86. τῆς Δωδεκαβίβλου, ἀλλ' ὁ νόμος οὗτος οὐκ εἰσηκούσθη, οὐδὲ ἐκυρώθη, ἀλλ' ἠπράκτησε παρὰ τοῖς Ἀρειανοῖς. Ἐπειδὴ οὔτε μνείαν τούτου ὄλως ποιεῖται ὁ κανὼν, ἐν οἷς ἀναφέρει τὸ τῶν Ἀρειανῶν βάπτισμα, οὔτε ὁ Ζωναράς, ἢ ὁ Βαλσαμών, ἢ ὁ Ἀριστηνός, ἢ ὁ Ἀνώνυμος, οἱ τῶν Κανόνων ἐρμηνεύται, τοῦτο λέγουσι. Καὶ ἀγκαλὰ μετήλλαξαν καὶ τὰς ἐπικλήσεις τοῦ βαπτίσματος οἱ Ἀρειανοί, κατὰ τὸν Κεδρινόν, καὶ τὸν αὐτὸν Δοσιθεὸν, λέγοντες εἰς τὸ

ὄνομα τοῦ Πατρὸς τοῦ μεζονος, καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἐλάττονος, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τοῦ ἥττονος. Ἄλλ' οὐχὶ πρὸ τῆς β'. συνόδου ἐποίησαν ταύτην τὴν μεταλλαγὴν, ἀλλ' ὕστερον, ὡς ὁ αὐτὸς λέγει Δοσιθεὸς). Οἱ δὲ Εὐνομιανοὶ παραχάραξαν τὸν τρόπον τῆς ὕλης τοῦ βαπτίσματος, εἰς μίαν μόνον κατάδυσιν ἐβαπτίζοντο ὡς αὐτὰ τὰ λόγια ἐπὶ λέξεως ἔχει τοῦ Κανῶνος «Εὐνομιανούς γὰρ, φησὶ, τοὺς εἰς μίαν κατάδυσιν βαπτίζομένους κτλ.» καθὼς καὶ οἱ Σαβελλιανοὶ τὸν τρόπον τοῦ εἶδους τοῦ βαπτίσματος, ταῦτόν εἰπὴν τὰς τρεῖς ἐπικλήσεις διαφθείροντες, ἐδίδασκον, πῶς ὁ Πατὴρ, καὶ ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ Πνεῦμα εἶναι ἓνα πρόσωπον. Ὅτι δὲ ἐβαπτίζοντο κατὰ τὸν τύπον τοῦ τῆς Ἐκκλησίας βαπτίσματος οἱ αἰρετικοὶ ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων τὸ βάπτισμα ἢ σύνοδος ἐδέχθη, μάρτυς εἶναι καὶ ὁ ἐρμηνεύς τῶν κανόνων Ζωναράς. Ἀναπτύσσων γὰρ τὸν ζ'. τῆς β'. συνόδου κανόνα, τάδε φησὶ ἐπὶ λέξεως «Οὐκ ἀναβαπτίζονται οὖν οὗτοι, ὅτι περὶ τὸ ἅγιον βάπτισμα κατ' οὐδὲν ἡμῖν διαφέρονται, ἀλλ' ἐπίσης τοῖς ὀρθοδόξοις βαπτίζονται.» Ὅτι δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου, οὐ κατὰ τὸν τύπον τοῦ τῆς Ἐκκλησίας βαπτίσματος ἐβαπτίζοντο οἱ αἰρετικοὶ ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων οὐκ ἐδέχθη τὸ βάπτισμα, μάρτυς πάλιν ὁ αὐτὸς Ζωναράς, λέγων «Τούτους τοίνυν, καὶ τοὺς ἄλλους πάντας αἰρετικούς, βαπτίζεσθαι οἱ ἱεροὶ Πατέρες ἐθέτισαν.» Ἡ γὰρ οὖν ἔτυχον τοῦ θείου βαπτίσματος, ἢ τυχόντες, οὐκ ὀρθῶς, οὐδὲ κατὰ τὸν τύπον τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας αὐτοῦ ἔτυχον». Λοιπὸν, διότι μὲν οἱ αἰρετικοὶ ἐκεῖνοι ἐφύλαττον τὸν τύπον τοῦ Ἀποστολικοῦ βαπτίσματος, οἱ Κανόνες τῶν δύο συνόδων ἐκείνων τοὺς ἐδέχθησαν ὡς βεβαπτισμένους, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ οἰκονομίαν, ὡς εἶπομεν. Ὅτι ἂν τοὺς ἔλειπεν ἡ οἰκονομία, βεβαιότατα δὲν ἦθελαν σταθῆ ἐναντίοι τῶν Ἀποστολικῶν Κανόνων, ὅπου προστάσσουν τὸ ἐναντίον, τουτέστι νὰ μὴ δεχώμεθα τὸ τῶν αἰρετικῶν βάπτισμα. Ὅλη τούτη ἡ θεωρία, ὅπου ἕως τῶρα ἐκάμαμεν ἐδῶ, δὲν εἶναι περιττὴ, μάλιστα εἶναι καὶ ἀναγκαιοτάτη, ἀπλῶς μὲν διὰ καθῆ καιρὸν, μάλιστα δὲ τὴν σήμερον, διὰ τὴν μεγάλην λογοτριβὴν, καὶ πολλὴν ἀμφισβήτησιν, ὅπου γίνεται διὰ τὸ τῶν Λατίνων βάπτισμα, ὅχι μοναχὰ ἀναμεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν Λατίνων, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν Λατινοφρόνων. Λοιπὸν ἀκολουθοῦντες εἰς τὰ εἰρημμένα, ἐπειδὴ ὁ τύπος τοῦ Ἀποστολικοῦ Κανῶνος τὸ ἀπαιτεῖ, λέγομεν, ὅτι τὸ τῶν Λατίνων βάπτισμα εἶναι ψευδώνυμον βάπτισμα, καὶ διὰ τοῦτο, οὔτε κατὰ τὸν λόγον τῆς ἀκριβείας εἶναι δεκτόν, οὔτε κατὰ τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας. Δὲν εἶναι δεκτόν κατὰ τὸν λόγον τῆς ἀκριβείας, α'. διὰ τὴν εἶναι αἰρετικοί. Ὅτι δὲ οἱ Λατίνοι εἶναι αἰρετικοί, δὲν εἶναι κάμμία χρεῖα ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ κάμωμεν κάμμιαν ἀπόδειξιν. Αὐτὸ γὰρ τοῦτο, ὅπου τόσο μίσος καὶ τόση ἀποστροφὴν ἔχομεν ἤδη τόσοις αἰῶνας πρὸς αὐτούς, εἶναι μία φανερὰ ἀπόδειξις, ὅτι ὡς αἰρετικούς τοὺς βδελυττόμεθα, ὅτι λογῆς δηλαδὴ καὶ τοὺς Ἀρειανούς, ἢ Σαβελλιανούς, ἢ πνευματομάχους Μακεδονιανούς. Μὰ ἀνίσως τινὰς ἀγαπᾶ νὰ καταλάβῃ καὶ ἀπὸ βιβλία τὰς αἰρέσεις των, αὐτὰς θέλει τὰς εὑρεῖ ὅλας μὲν. εἰς τὰ βιβλία τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυρίου Δοσιθείου τοῦ παπομάστιγος, με τὰς σο-

Ἑρμηνεία

Ἐνα Βάπτισμα εἶναι παραδεδομένον εἰς ἡμᾶς τοὺς Ὀρθόδοξους Χριστιανοὺς, [Ἑρμ. δ'. 4.] τόσον ἀπὸ τὸν Κύριόν μας, ὅσον καὶ ἀπὸ τοὺς θεῖους Ἀποστόλους, καὶ ἁγίους Πατέρας, ἐπειδὴ καὶ ἕνας ἐστάθη ὁ σταυρὸς καὶ ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου, εἰς τῶν ὁποίων τὸν τύπον τὸ βάπτισμα γίνεται. Διὰ τοῦτο ὁ παρὼν Ἀποστολικὸς κανὼν διορίζει, ὅτι ὁποῖος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος ἤθελε βαπτίσῃ δευτέραν φορὰν ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς, ὡσάν τὸν τελείως ἀβάπτιστον ἐκεῖνον ὁποῦ ἐβαπτίσθη ἀληθῶς κατὰ τὴν διαταγὴν τοῦ Κυρίου, καὶ τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν θεῶν Πατέρων, ἀπαραλλάκτως δηλαδὴ καὶ ὡς βαπτίζονται οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, ὁ τοιοῦτος ἄς κα-

φωτάτας ἀναιρέσεις των. Πλὴν ἱκανὴν εἶδον ἢμπορεῖ νὰ λάβῃ καὶ ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ σοφοῦ Μηνιάτου, τὸ ἐπιγραφόμενον Πέτρα σκανδάλου· ἀρκοῦσαι δὲ ὅσα περὶ αὐτῶν ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Ἐπίσκοπος ἐν τῇ Φλωρανσίᾳ (συνελύσει κε'.) παρήσει εἶπεν οὕτως· «ἡμεῖς δὲ οὐδὲν ἄλλο ἀπεσχίσθημεν τῶν Λατίνων, ἀλλ' ἢ ὅτι εἰσὶν, οὐ μόνον πνευματικοί, ἀλλὰ καὶ αἰρετικοί.» Δι' ὃ οὐδὲ πρέπει ὅλως ἐπισημαίνει αὐτοῖς. Καὶ ὁ μέγας δὲ Ἐκκλησιάρχης Σιλβέστρος (τμήμ. θ', κεφ. ε'.) εἶλεν· «Ἡ τῶν Λατίνων διαφορὰ, αἰρεσις ἐστὶ, καὶ οὕτως εἶχον αὐτὴν οἱ πρὸ ἡμῶν.» Λοιπὸν ὄντας ὁμολογούμενον, πῶς οἱ Λατίνοι εἶναι παμπάλαιοι αἰρετικοί, ἐν πρώτοις εὐθὺς ἀπὸ τοῦτο εἶναι ἀβάπτιστοι, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον ἀνωτέρω, καὶ τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἁγίους, Κυπριανὸν καὶ Φιριμιλιανόν. Διὰ τὴν λαϊκοὺς γενόμενοι, μετὰ τὸ νὰ ἐξεκόπησαν ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, δὲν ἔχουσι πλέον μετὰ λόγου τοὺς τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διὰ τῆς ὁποίας οἱ ὀρθόδοξοι ἱερεῖς τελειοῦσι τὰ μυστήρια. Ἐν τούτῳ ἐπιχείρημα, τὸ ὁποῖον, τόσον εἶναι ἰσχυρὸν καὶ ἀναντίρρητον, ὅσον εἶναι ἰσχυροὶ καὶ ἀναντίρρητοι οἱ Κανόνες τοῦ μεγάλου Βασιλείου, καὶ τοῦ ἱερομάρτυρος Κυπριανοῦ, ὡσάν ὁποῦ ἔλαβον, καὶ ἔχουν μάλιστα τὸ κύρος ἀπὸ τὴν ἁγίαν καὶ Οἰκουμενικὴν ε'. σύνοδον. β'. οἱ Λατίνοι εἶναι ἀβάπτιστοι, διὰ τὸν φιλάνθρωπον τὰς τρεῖς καταδύσεις εἰς τὸν βαπτίζομενον, καθὼς ἄνωθεν ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία παρὰ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων παρέλαβεν. Οἱ προγενέστεροι Λατίνοι, καινοτομήσαντες πρώτοι τὸ Ἀποστολικὸν βάπτισμα, ἐπίχουσι ἐμεταχειρίζοντο, ἤγγουν ὀλίγον τι ὕδωρ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ παιδὸς χύνοντες, τὸ ὁποῖον εἰσέτι καὶ νῦν εἰς κάποιους τόπους ἐνεργεῖται, οἱ δὲ περισσώτεροι μετὰ δέσμη ἀπὸ τρίχας χοίρου, τρεῖς φορὰς ρίπτουσι ὀλίγας ρανίδας νεροῦ εἰς τοῦ βρέφους τὸ μέτωπον. Εἰς ἄλλους δὲ τόπους, καθὼς ἡμῖν ἀνήγγειλεν ἐκεῖθεν τις πρὸς ἡμᾶς ἐπιστρέψας, ὀλίγον τι βαμπακί (καθίνας δὲ ἡξέυρει, πόσον νερὸν ἢμπορεῖ νὰ σηκώσῃ τὸ βαμπακί) λέγει, βουτήσαντες εἰς τὸ ὕδωρ, χρίουσι μετὰ ἐλαιοῦ τὸ παιδίον, καὶ τὸ βαβαπτίζουσι. Λοιπὸν ἀβάπτιστοι οἱ Λατίνοι, διὰ τὸν δὲν κάνουναι τὰς τρεῖς καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις, κατὰ τὴν Ἀποστολικὴν παράδοσιν. Περὶ τούτων τῶν τριῶν καταδύσεων πόσον εἶναι ἀναγκαῖαι καὶ ἀπαραίτητοι εἰς τελείωσιν τοῦ βαπτίσματος, δὲν λέγομεν. Ὅποιος ἀγαπᾷ, ἄς ἀναγνώσῃ, ἀλλὰ κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην ἄς ἀναγνώσῃ τὸ ἐγγχειρίδιον τοῦ πολυμαθεστάτου καὶ σοφωτάτου Εὐστρατίου τοῦ Ἀργέντου. Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν ν'. Ἀποστολικὸν Κανόνα θέλομεν εἰπεῖν, ὅσα ἢ νῦν χρεῖα ἀπαιτεῖ. Εἰ δὲ καὶ τις ἐξ αὐτῶν τῶν Λατίνων, ἢ καὶ τῶν Λατινοφρόνων, ἤθελε προβάλλῃ τὰς τρεῖς ἐπικλησεις τῆς ἁγίας Τριάδος, δὲν πρέπει νὰ καμῶνηται πῶς ἀλησιμόνησεν ἐκεῖνα ὁποῦ ἤκουσεν ἀνωτέρω ἀπὸ τὸν ἱερὸν Φιριμιλιανόν, καὶ ἀπὸ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον· ἤγγουν πῶς εἶναι ἀργὰ δηλαδὴ καὶ ἀνενέργητα τὰ ὑπέρθεα ἐκεῖνα ὀνόματα, προφερόμενα ἀπὸ τῶν αἰρετικῶν τὰ στόματα. Διὰ τὸ, ἂν οὕτω δὲν εἶναι, βεβαιότατα πρέπει νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι καὶ τὰ κακογραΐδια κάμνουσι θαύματα, μετὰ τὸ νὰ ἐπάδουσι τὰ θεῖα ὀνόματα. Ὅταν λοιπὸν οἱ Λατίνοι, καὶ ὡς αἰρετικοὶ βά-

πτισμα δὲν δύνανται νὰ τελειώσωσι, διὰ τὸ ἀπόλειπον τὴν τελεταρχικὴν χάριν, καὶ κοντὰ εἰς τοῦτο, εἰ καὶ τὸ Ἀποστολικὸν ἀνέτρεψαν βάπτισμα τῶν τριῶν καταδύσεων. Λοιπὸν, λέγω, ἐκεῖνοι ὁποῦ δέχονται τὸ τῶν Λατίνων ράντισμα, ἄς στοχασθοῦν τί ἔχουν νὰ ἀποκριθοῦν εἰς τὴν αὐθεντίαν τοῦ παρίντες Ἀποστολικοῦ Κανόνος, καὶ εἰ τὸ ἐξῆς μζ'. Ἐξίρω τί προβάλλουσι οἱ ἄμισθοι δεφένσορες τοῦ Λατινικοῦ ψευδοβαπτίσματος. Προβάλλουσι γὰρ ὅτι μετὰ μῦρον ἐσυνέθισεν ἡ Ἐκκλησία μας νὰ δέχεται τοὺς ἀπὸ Λατίνων ἐπιστρέφοντας, καὶ εὐρίσκειται καὶ κάποια διατύπωσης, ὁποῦ διαλαμβάνει τί λογῆς νὰ τοὺς δεχόμεθα. Καὶ πρὸς ταῦτα ἀπλᾶ καὶ δίκαια ἀποκρινόμεθα ταῦτα. Ὅτι φθάνει, ὁποῦ ὁμολογεῖς, πῶς μετὰ μῦρον τοὺς εἰδέχεται. Λοιπὸν εἶναι αἰρετικοί. Διὰ τί γὰρ μετὰ μῦρον, ἂν δὲν ἦσαν αἰρετικοί; λοιπὸν ὄντων ὁμολογούμενως αἰρετικῶν, δὲν εἶναι πιθανόν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἡ ὀρθόδοξος καὶ Ἀποστολικὴ ἤθελεν ἐπιτήδως νὰ ἀθετῇ τοὺς Ἀποστολικούς τούτους Κανόνες, καὶ τοὺς συνοδικούς ὁποῦ προεστημενώσαμεν. Ἀλλὰ καθὼς φαίνεται, καὶ καθὼς εἶναι πρέπον νὰ πιστεύσωμεν, κάποιαν τινα μεγάλην οικονομίαν ἤθελον νὰ μεταχειρισθῇ εἰς τοὺς Λατίνους ἡ Ἐκκλησία, ἔχουσα καὶ παράδειγμα εἰς τὸν σκοπὸν τῆς τῆν μεγάλην ἐκείνην καὶ ἁγίαν Οἰκουμενικὴν σύνοδον τὴν δευτέραν. Οἰκονόμησε γὰρ ἡ β'. σύνοδος, ὡς εἶπομεν, καὶ εἰδέχθη τὸ βάπτισμα τῶν Ἀρειανῶν καὶ Μακεδονιανῶν, μετὰ σκοπὸν καὶ ἐλπίδα τῆς ἐκείνων ἐπιστροφῆς τε καὶ ἐπιγνώσεως, καὶ διὰ νὰ μὴ γίνον ἀγριώτεροι θῆρες κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, ὡσάν ὁποῦ ἦσαν καὶ πλῆθος ὑπέροχον, καὶ δυνατοὶ κατὰ τὰ ἔξω πράγματα. Καὶ τοῦ σκοποῦ τούτου, καὶ τῆς ἐλπίδος ἐπέτυχον. Διότι μετὰ τὴν οικονομίαν ταύτην καὶ ἡμερώτεροι ἐκεῖνοι πρὸς τοὺς ὀρθόδοξους ἐγένοντο, καὶ τόσον πρὸς τὴν εὐσεβίαν ἐπιστράφησαν, ὥστε ὁποῦ εἰς ὀλίγους χρόνους, ἢ τελείως ἐξέλιπον, ἢ πολλὰ ὀλίγοι ἔμειναν. Οἰκονόμησαν λοιπὸν ὁμοίως καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν, καὶ εἰδέχθησαν τὸ βάπτισμα τῶν Λατίνων, κατὰ τὸν δευτέρον μάλιστα τρόπον, διὰ τὸ παπισμὸς τότε ἤμαζε, καὶ ὅλας τὰς δυνάμεις τῶν τῆς Εὐρώπης βασιλέων εἶχεν εἰς τὰς χεῖρας του, τὸ δὲ βασίλειον τὸ ἰδικόν μας ἔπνεε τὰ λείψια. Ὅθεν ἦτο ἀνάγκη, ἂν ἡ οικονομία αὐτὴ δὲν ἐγένετο, νὰ ἐγείρῃ τὰ Λατινικὰ γένη ὁ Πάπας κατὰ τῶν Ἀνατολικῶν, νὰ αἰχμαλωτίζουσι, νὰ φονεύουσι, καὶ ἄλλα μύρια εἰς αὐτοὺς νὰ κάμνουσι δεινά. Ἀλλὰ τῶρα ὁποῦ κακὰ τοιαῦτα δὲν δύνανται εἰς ἡμᾶς νὰ κάμνουσι, μετὰ τὸ νὰ ἐπίστησεν εἰς ἡμᾶς ἡ θεῖα πρόνοια φύλακα τοιοῦτον, ὁποῦ καὶ αὐτῶν ἐκείνων τῶν ἀγερώχων εἰς τέλος κατέβαλε τὴν ὄφρυν, τῶρα, λέγω, ὁποῦ τίποτε καθ' ἡμῶν δὲν ἰσχύει ἢ λύσσα τοῦ παπισμοῦ, τί πλέον οικονομία χρειάζεται; ἡ οικονομία γὰρ ἔχει μέτρα καὶ ὄρια, καὶ δὲν εἶναι παντοτινὴ καὶ ἀόριστος. Δι' ὃ καὶ ὁ Θεοφύλακτος Βουλγαρίας λέγει· «Ὁ κατ' οικονομίαν ποιεῖν τι, οὐχ ὡς ἀπλῶς καλὸν τοῦτο ποιεῖ, ἀλλ' ὡς πρὸς καιρὸν χρειώδεις (ἔρμηνεία εἰς τὸ ε'. 41. τῆς πρὸς Γαλάτ.)» Ἰκανῶς ὡκονομήσαμεν, λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ πρὸς τὸν Ἀθαν. ἐγκωμίῳ, μήτε τὸ ἀλλότριον προσλαμβάνοντες, καὶ τὸ ἡμέτερον

θαίρηται, ἐπειδὴ μὲ τὸν δεύτερον αὐτὸν ἀναβαπτισμόν, ἀνασταυρώνει καὶ περραδειγματίζει τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖον ἀδύνατον λέγει ὁ Παῦλος, καὶ δευτερόναι τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου, τοῦ ὁποῖου πλέον ὁ θάνατος δὲν κυριεύει [Ἑβρ. ς'. 4. Ῥωμ ς'. 5.] κατὰ τὸν ἴδιον Παῦλον. (1) Ὁμοίως καὶ ὁ πρῶτος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος δὲν ἤθελε βαπτίσει μὲ τὸ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας βάπτισμα τὸν μεμολυσμένον, ἦτοι βαπτισθέντα παρὰ τῶν ἀσεβῶν, ἤγουν τῶν αἰρετικῶν, ἀε καθαίρηται, ἐπειδὴ καὶ περιπαίζει τὸν σταυρὸν καὶ τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου, νομίζοντας κακῶς καὶ σφαλερῶς, ὅτι τὸ μεμολυσμένον καὶ συγχυμένον βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν εἶναι τύπος τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο ἀποδέχεται αὐτὸ, καὶ ἔχει ἴσον μὲ τὸ βάπτισμα τῶν ὀρθοδόξων. Καὶ πρὸς τοῦτοις, ἐπειδὴ καὶ δὲν διακρίνει τοὺς ἀληθεῖς ἱερεῖς τῶν ὀρθοδόξων ἀπὸ τοὺς ψευδεῖς ἱερεῖς τῶν αἰρετικῶν ἀλλ' ἐξίσου καὶ τοὺς δύο ὡς ἀληθεῖς ἀποδέχεται. Οὔτε γὰρ τὸ μεταρὸν βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν κάμνει Χριστιανὸς ἀληθεῖς τοὺς εἰς αὐτὸ βαπτιζομένους, οὔτε ἡ χειροτονία αὐτῶν κάμνει ἀληθεῖς ἱερεῖς τοὺς χειροτονουμένους, κατὰ τὸν ξη. Ἀποστολικόν. Σημείωσαι δὲ ὅτι, ὡς εἶπομεν, εἰς τύπον τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου τὸ ἅγιον Βάπτισμα γίνεται. «Ὅσοι γὰρ, φησὶν ὁ Παῦλος, εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν.» Καὶ, «συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον.» Καὶ σύμφωνα γεγονάμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὁ σταυρὸς βάπτισμα ὀνομάσθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, εἰπόντος, «Τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίσθηκα, βαπτισθήσεται.» [Ῥωμ. ς'. 9. Ματθ. κ'. 22—23.] Καὶ πάλιν «Βάπτισμα ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ πᾶσι συνέχομαι ἕως οὗ τελεσθῆ!» [Λουκᾶς ιβ'. 50.]

φθείροντες, ὃ κακῶν ὄντως ἐστὶν οἰκονόμων. Ἔτσι λέγω καὶ ἐγώ. Βίβαια κακὴ οἰκονομία εἶναι αὐτή, ὅταν διὰ μέσου αὐτῆς οὔτε τοὺς Λατίνους ἠμποροῦμεν νὰ ἐπιστρέψωμεν, καὶ ἡμεῖς παραβαίνομεν τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἱερῶν Κανόνων, καὶ δεχόμεθα τῶν αἰρετικῶν τὸ ψευδοβάπτισμα. «Οἰκονομητέον γὰρ ἔνθα μὴ παρανομητέον,» λέγει ὁ θεὸς Χρυσόστομος. Ὅτι δὲ οἰκονομικῶς ἐγένεν ἡ διατύπωσις ἐκείνη, ἀπὸ τοῦτο εἶναι φανερόν, ὅτι ἕως τότε οἱ Ἀνατολικοὶ ἐβάπτισον τοὺς ἐπιστρέφοντας Δυτικούς, καθὼς αὐτὸ τοῦτο μαρτυρεῖ ἡ ἐν Λατερανῷ τῆς Ῥώμης τοπικὴ σύνοδος, γενομένη κατὰ τὸ ασιε'. ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ. Λέγει γὰρ αὐτὴ εἰς τὸν δ'. Κανόνα τῆς, ὅτι οἱ Ἀνατολικοὶ δὲν ἐλειτούργουν ἐκεῖ ὅπου ἤθελε λειτουργήσῃ πρότερον Δυτικός, ἀν δὲν ἔκαμνον πρῶτον ἁγιασμόν, πρὸς καθαρισμόν. Καὶ ἔπειτα λέγει, ὅτι αὐτοὶ οἱ Ἀνατολικοὶ ἀνεβάπτισον καὶ τοὺς προσερχομένους τῇ ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς μὴ ἔχοντας δηλαδὴ βάπτισμα ἅγιον καὶ Ἀποστολικόν. (Ὅρα Δοσιθ. σελ. 8. 24. τῆς Δωδεκαβίβλου) Λοιπὸν, ὅταν ἕως τότε, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἰδίων ἐχθρῶν, οἱ Ἀνατολικοὶ τοὺς ἐβάπτισον, δηλόν, ὅτι διὰ μεγάλην οἰκονομίαν ὑστερον ἔμεταχειρίσθησαν τὸν τοῦ Μύρου τρόπον, ἐπειδὴ δὲν συνέφερον εἰς τὴν ἐσχάτην ἀσθένειαν τοῦ ἡμετέρου γένους, νὰ ἐξάψουν ἐπιπλέον τὴν μανίαν τοῦ καπισμοῦ, καὶ μὲ τοῦτο ἀκόμη, ὡς ἀν ὅπου τότε κατήργησαν καὶ ἄκυρα ἐποίησαν τὰ ἐν τῇ Φλωρεντίᾳ κακῶς γενομένα, καὶ πολὺς διὰ ταῦτα ἦτο ὁ Λατινικὸς βρασμός. Ὄστε, τῆς οἰκονομίας παρελθούσης, ἡ ἀκρίβεια, καὶ οἱ Ἀποστολικοὶ Κανόνες πρέπει νὰ ἔχουν τὸν τόπον τους.

(1) Δὲν λέγει λοιπὸν ὀρθῶς ὁ Βαλσαμῶν ἐν τῇ ἐρμηνεύσει τοῦ ιθ'. κανόνος τῆς α'. ἢ καὶ ἄλλοι τυχόν τοῦ Βαλσαμῶντος ὁμῆρονες, ὅτι πρέπει νὰ βαπτίζωνται δευτέραν φορὰν ἐκεῖνοι, ὅπου ὄντες πρότερον ὀρθόδοξα βαπτισμένοι, ὑστερον ἔγιναν αἰρετικοί, καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν ἐπιστρέφουν εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν. Φέροντες εἰς μαρτυρίαν τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν κανόνα, καὶ τὸν ιθ'. τῆς α'. ὅπου λέγει, «Ὅτι οἱ Παυλιανίσαντες, ὅταν προσφύγουν εἰς τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, πρέπει νὰ ἀναβαπτίζωνται δὲν λέγουσι, λέγω, οὔτοι ὀρθῶς διὰ τρία αἴτια. α'. διατὶ μὲ τὸν ἀναβαπτισμόν τοῦτον ὅπου αὐτοὶ θέλουσι, δύο βαπτίσματα εἰσάγουσιν ἐν τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἧτις ἐν τῷ Συμβόλῳ τῆς πίστεως ἐν ὁμολογεί τὸ βάπτισμα, λαμβάνουσα τὴν ἀφορμὴν τῆς τοιαύτης ὁμολογίας ἀπὸ τὸν Παῦλον εἰπόντα, «εἰς Κύριος, μία Πίστις, ἐν Βάπτισμα.» (Ἑφ. δ'. 4.) Καὶ ὅσον τὸ κατ' αὐτοὺς ἀνασταυρώνουσι μὲ τὸν ἀναβαπτισμόν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν

σταυρὸν αὐτοῦ καὶ τὸν θάνατον δευτερόναι, ὅπερ ἐστὶν ἀσεβίστατον. «Ἐκουσίως γὰρ, φησὶν, ἀμαρτανόντων ἡμῶν, οὐκ ἔτι περὶ ἀμαρτιῶν ἀπολείπεται οὐσία» ἦτοι σταυρός, καὶ τὸ τοῦ σταυροῦ ἀντίτυπον βάπτισμα» (Ἑβρ. ι'.) κατὰ τὸν θεὸν Χρυσόστομον (ὁμιλ. κ'. πρὸς Ἑβρ.) μᾶ γὰρ οὐσία, λέγει, τετελειώκεν εἰς τὸ διηγεῖς τοὺς ἁγιαζομένους, (Ἑβρ. ι'.) καὶ ἀδύνατον τοὺς ἀπαξ φωτισθέντας. «εἶτα παραπεσόντας (δηλονότι Ἰουδαῖσμι καὶ ἀπλῶς αἰρίσει, κατὰ τὸν Χρυσόστομον), πάλιν διὰ μετανοίας ἀνακαίνιζεν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ» (Ἑβρ. ς'.) ιβ'. ὅτι ὁ Ἀποστολικὸς οὗτος Κανὼν, ἐν εἰς μαρτυρίαν τῆς γνώμης αὐτῶν φέρουσι, δὲν λέγει διὰ τοὺς ὀρθοδόξους πρότερον βαπτισθέντας, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀπὸ γεννήσεως αἰρετικούς ὄντας, καὶ παρ' αὐτῶν μεμολυσμένους, εἶτα πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἐλθόντας. Ὅτιν καὶ δὲν λέγει νὰ ἀναβαπτίζωμεν αὐτοὺς, ὡς πρότερον ὄντας βεβαπτισμένους, ἀλλὰ νὰ βαπτίζωμεν, (ἐὰν γὰρ, φησὶ, μὴ βαπτίσῃ) ὡς μὴ ὄντας ποτὲ ὀρθοδόξως βεβαπτισμένους. Ὁ δὲ ιθ'. τῆς α'. λέγων νὰ ἀναβαπτίζωνται οἱ Παυλιανίσαντες, Παυλιανίσαντας ὀνομάζει τοὺς ἀπὸ γεννήσεως ἔχοντας τὴν ἀρεσιν τοῦ Παύλου, καὶ ὄχι τοὺς ὑστερον γενομένους τοιοῦτους (εἰ καὶ τοιοῦτόν τι φαίνεται νὰ σημαίη ἡ λέξις τοῦ παυλιανίζω), ἐπειδὴ ἡ Οἰκουμενικὴ ς'. σύνοδος ἐν τῷ ιε'. αὐτῆς κανόνι, ἐνθυμούμενη αὐτὸν τὸν ἴδιον κανόνα τῆς α'. τὸ, Παυλιανισάντων, εἰς τὸ, Παυλιανιστῶν μετέβαλεν, ὁμοίως δηλονότι μὲ τὸ Δονατιστῶν, καὶ Μοντανιστῶν, τὰ ὅποια ὀνόματα φανερόναι τὴν ἀπὸ γεννήσεως ἀρεσιν μᾶλλον καὶ ὄχι τὴν ὑστερον γενομένην. Καθὼς καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ Βαλσαμῶν, ἀλλὰ καὶ ὁ Ζωναράς, κατὰ τὸ νόημα τοῦτο ἐρμηνεύουσι τὸν κανόνα, ὡς θέλομεν ἰδῆ ἐν τῇ ἐρμηνεύσει ἐκείνου. Εἰ δὲ καὶ ὁ Κανὼν αὐτὸς ἐμεταχειρίσθη τὴν λέξιν τοῦ ἀναβαπτίζω, τὸ ὁποῖον φανερόναι τὸ, δευτέραν φορὰν βαπτίζω, ἀλλὰ τὴν ἐμεταχειρίσθη ὄχι κυρίως, ἀλλὰ καταχρηστικῶς ἀναφέρωντας δηλαδὴ τὸ βάπτισμα τὸ ἐδικόν μας πρὸς τὸ βάπτισμα τοῦ αἰρετικοῦ Παύλου. Καθὼς καὶ ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸν ιζ'. κανόνα τὴν αὐτὴν λέξιν ἐμεταχειρίσθη τοῦ ἀναβαπτισμού, ὄχι πῶς ἦτο ἀληθὲς βάπτισμα ἐκεῖνο, ἀλλὰ καθὼς ἐκεῖνοι οἱ αἰρετικοὶ τὸ ὀνόμαζον. Καθὼς καὶ ὁ Παῦλος εἶπε Θεοῦς καὶ Κυρίους τοὺς τῶν Ἑλλήνων Θεοὺς, ὄχι πῶς ἦσαν τῆ ἀληθείᾳ Θεοὶ, ἀλλὰ καθὼς ἐκεῖνοι τοὺς ὀνόμαζον (ἀ. Πρὸς Κορινθ. η'.). Καὶ γ'. ὅτι, ἐν ἦτο συγκεχωρημένον νὰ βαπτίζωνται πάλιν οἱ Χριστιανοὶ ἐκεῖνοι ὅπου γένουν αἰρετικοὶ ἢ ἀρνηθῶν τὴν πίστιν, διὰ τὴν ἰδίαν πρώτην σύνοδος ἐν τῷ ια'. καὶ ιβ'. αὐτῆς Κανόνι, διαρρίξει, ὅτι οἱ ἀρ-